

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

НОТАРІАТ УКРАЇНИ

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

ОДЕСА
2023

**УДК 347.961(477)(072)
Н85**

Укладач:

Ільєва Наталія Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

Труба Вячеслав Іванович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, ректор Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Миколенко Олександр Іванович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

*Рекомендовано вченою радою економіко-правового факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова
(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.).*

Н85 **Нотаріат України [Електронний ресурс] : електрон. метод. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад. Н. В. Ільєва. – Одеса, 2023. – 103 с. – 1 МБ.**

У методичному посібнику наведено основні положення до вивчення дисципліни «Нотаріат України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Право» спеціальності 081 «Право». Основна мета посібника – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи.

УДК 347.961(477)(072)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

№	Назва рубрики	Сторінка
1	Вступ	3
2	Зміст навчальної дисципліни	8
3	Плани та методичні вказівки для підготовки до практичних занять	13
4	Питання для підсумкового контролю	84
5	Теми та пояснення до виконання контрольних робіт	88
6	Рекомендована література	94
7	Інформаційні електронні ресурси	102

ВСТУП

Нотаріат України є одним із найважливіших та традиційних інститутів правової системи держави, що забезпечує захист прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом вчинення нотаріусами передбачених законодавством нотаріальних дій. Нотаріат України це публічно-правовий інститут, який виконує цілу низку правозахисних та правозастосовних функцій. Він не лише забезпечує захист прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб і держави, а також створює умови для стабільного цивільного обороту країни, мінімізує навантаження на судову систему України, завдяки зменшенню кількості цивільно-правових спорів, підвищує та посилює рівень правової освіти населення тощо.

Крім того, вкрай необхідним є вивчення в юридичних закладах вищої освіти навчальної дисципліни «Нотаріат України» та підготовка фахівців у галузі нотаріальної практики. Складність завдань та функцій, які покладаються на нотаріусів, важливість і юридична значимість вчинюваних ними нотаріальних дій, обумовлюють підвищені вимоги до рівня їх професійної компетентності, а також вимагають від них дотримуватись високих морально-етичних принципів та правил, необхідних для забезпечення як власного авторитету та поваги, так і довіри до інституту нотаріату України в цілому.

Метою викладання навчальної дисципліни «Нотаріат України» є формування системи теоретичних і практичних знань в сфері нотаріату, підготовка до практичної та наукової діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців; вивчення практичних аспектів організації та діяльності інституту нотаріату. Вивчення даного спеціального курсу спрямоване на усвідомлення здобувачами значення норм права, що регулюють різноманітні форми захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб; засвоєння ними теоретичних положень науки нотаріально-процесуального права; формування у них навичок щодо правильного застосування отриманих знань та правових норм при вирішенні конкретних завдань. Вивчаючи сутність

інституту нотаріату, здобувач повинен навчитися знаходити необхідні правові норми, правильно тлумачити їх і застосовувати на практиці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є положення відповідно до структури курсу, що складається двох частин: загальної та особливої. Вивчається виникнення та розвиток органів нотаріату, сучасні нотаріальні системи; поняття, завдання та повноваження нотаріату; організація діяльності нотаріату в Україні, порядок складання кваліфікаційного іспиту, правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, робоче місце приватного нотаріуса, реєстрація приватної нотаріальної діяльності, поняття правового статусу нотаріуса, компетенція нотаріуса, права та обов'язки нотаріуса, професійна етика нотаріуса, юридична відповідальність нотаріуса.

Крім того, в курсі розглядаються загальні правила та особливості вчинення окремих видів нотаріальних дій, таких як посвідчення договору купівлі-продажу, договору дарування, договору довічного утримання, іпотечного договору, шлюбного договору, договору про розподіл майна, аліментного договору, вчинення нотаріусом виконавчого напису, посвідчення нотаріусом довіреностей, оформлення нотаріусом спадщини, посвідчення нотаріусом секретного заповіту, заповіту подружжя, заповіту з умовою, посвідчення нотаріусом спадкового договору, вчинення нотаріусом функцій державного реєстратора, а також перспективи розвитку інституту нотаріату в Україні, створення електронного нотаріату та актуальні проблеми реформування нотаріату в Україні.

Вивчення даного курсу спрямоване на надання здобувачам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні; на усвідомлення здобувачами значення норм з питань нотаріальної діяльності, базою якого є теоретичні положення правової науки і нотаріальна практика, має своїм призначенням надання майбутнім правникам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Нотаріат України» є:

- ознайомлення здобувачів із загальними закономірностями виникнення і розвитку інституту нотаріату;
- вивчення теорії нотаріально-процесуального права;
- вивчення матеріалів нотаріальної практики з питань застосування положень законодавства у різних сферах;
- показ значення нотаріально-процесуального права у становленні національної системи права України;
- набуття вмінь аналізу практики застосування нотаріального законодавства;
- сприяння розвитку у здобувачів самостійності мислення;
- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології;
- формування правової культури здобувачів.

Досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилкам при застосуванні норм в сфері нотаріату, успішно вирішувати завдання по зміцненню законності.

Даний курс викладається шляхом поєднання аудиторних занять із самостійною роботою. Лекційні та практичні заняття відносяться до аудиторних занять.

Одним з обов'язкових елементів учбового плану для здобувачів є підготовка до практичних занять. Для цього здобувачам необхідно ознайомитися з рекомендованою учбовою, учбово-методичною літературою, нормативно-правовими актами з кожної теми. Виконання завдань по темам курсу є обов'язковою умовою підготовки до практичних занять. При підготовці до практичних занять необхідно:

- ознайомитись з питаннями теми;
- прочитати відповідні питання в підручнику або конспекті;
- ознайомитись з нормативними матеріалами;
- ознайомитись з літературними джерелами, які додаються в плані практичних занять;
- розв'язати завдання до теми.

Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність посилання на статті нормативних актів з позначкою, коли і ким він був виданий; має бути особисте тлумачення проблеми на підставі чинного законодавства.

Самостійна підготовка передбачає написання доповідей та оформлення презентацій, аналіз нормативних актів і літературних джерел, огляд бібліографії, виконання практичних завдань, вирішення задач тощо.

Запорукою успішного вивчення дисципліни буде систематична перевірка ступеню засвоєння теорії нотаріально-процесуального права, яка може відбуватися у формі опитування, співбесіди, тестування, вирішення конкретних завдань. Підсумковою формою контролю знань є складання заліку.

До заліку допускаються здобувачі, що відпрацювали всі пропущені заняття, виправили незадовільні оцінки, отримані на практичних заняттях, набрали мінімальну кількість балів і успішно здали змістовні модулі.

Очікуванні результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- основні нормативно-правові акти, що регламентують концептуальні засади органів нотаріату;
- сутність нотаріальної діяльності, організацію, повноваження та компетенцію органів нотаріату в Україні;
- загальні правила вчинення нотаріальних дій;
- особливості вчинення окремих видів нотаріальних дій;
- перспективи розвитку нотаріату та актуальні проблеми реформування.

вміти:

- самостійно аналізувати зміст законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів законодавства, що регулюють нотаріальний процес;
- використовувати дані науки нотаріально-процесуального права при вирішенні професійних завдань;

- інтерпретувати чинне законодавство стосовно до конкретних дій органів нотаріату, а також правильного їх застосування;
- самостійно аналізувати зміст законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів законодавства що регулюють нотаріальний процес;
- вирішувати конкретні життєві ситуації на базі теоретичних знань.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«НОТАРІАТ УКРАЇНИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ УКРАЇНИ

Тема 1. Розвиток нотаріату в контексті світової історії. Сучасні системи нотаріату (латинська та англосаксонська нотаріальна система).

Розвиток та виникнення нотаріату в зарубіжних країнах. Становлення органів нотаріату в Україні. Сучасні системи нотаріату (латинська та англосаксонська нотаріальна система). Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.

Тема 2. Поняття і завдання нотаріату в Україні. Місце та роль нотаріату в правовій системі.

Поняття органів нотаріату в Україні. Завдання органів нотаріату в Україні. Повноваження органів нотаріату в Україні. Види нотаріальних дій. Джерела нотаріально-процесуального права. Місце та роль нотаріально-процесуального права в правовій системі. Співвідношення нотаріально-процесуального права з іншими галузями права (цивільне, сімейне, земельне, спадкове і ін.). Система нотаріально-процесуального права.

Тема 3. Організація діяльності органів нотаріату в Україні. Доступ до професії нотаріуса.

Вимоги до посади нотаріуса в Україні. Вимоги до помічника нотаріуса. Порядок складання кваліфікаційного іспиту. Правовий статус Вищої

кваліфікаційної комісії нотаріату. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Доступ до професії нотаріуса. Робоче місце приватного нотаріуса. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності. Організаційні питання нотаріальної діяльності. Професійна самоврядна організація Нотаріальна палата України.

Тема 4. Правовий статус нотаріуса та інших суб'єктів нотаріального процесу в Україні.

Правовий статус нотаріуса (компетенція, права та обов'язки нотаріуса). Професійна етика нотаріуса. Правила професійної етики нотаріуса. Поняття нотаріальної таємниці. Юридична відповідальність нотаріуса. Правовий статус помічника нотаріуса. Правовий статус оцінювача в нотаріальному процесі. Правовий статус експерта в нотаріальному процесі. Правовий статус перекладача в нотаріальному процесі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Тема 5. Державне регулювання нотаріальної діяльності.

Заміщення приватного нотаріуса. Порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Порядок анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Відмова у вчиненні нотаріальної дії. Оскарження незаконної нотаріальної дії. Оскарження відмови в вчиненні нотаріальної дії. Судовий, адміністративний та громадський контроль за органами нотаріату.

Тема 6. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.

Загальні правила вчинення нотаріальних дій. Місце вчинення нотаріальних дій. Встановлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та

інших документів. Оплата вчинюваних нотаріальних дій. Строки вчинення нотаріальних дій. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії. Нотаріальне діловодство та нотаріальна звітність. Оподаткування в нотаріальному процесі. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії.

Тема 7. Особливості нотаріального посвідчення окремих видів договорів та правочинів.

Загальні правила посвідчення окремих видів договорів та правочинів. Посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу. Посвідчення нотаріусом договору дарування. Посвідчення нотаріусом договору оренди. Посвідчення нотаріусом договору ренти. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору. Посвідчення договору про розподіл майна. Посвідчення нотаріусом аліментного договору. Перелік документів, які не підлягають нотаріальному посвідченню.

Тема 8. Особливості оформлення нотаріусом спадщини.

Оформлення нотаріусом спадщини в Україні. Посвідчення нотаріусом секретного заповіту. Посвідчення нотаріусом заповіту подружжя. Посвідчення нотаріусом заповіту з умовою. Охорона спадкового майна. Порядок посвідчення нотаріусом спадкового договору. Посвідчення нотаріусом договору про зміну черговості спадщини. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину. Особливості оформлення нотаріусом спадщини під час воєнного стану в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ТА РЕЄСТРАЦІЙНИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Тема 9. Створення та запровадження електронної системи нотаріату.

Електронний нотаріат.

Створення електронної системи нотаріату та е-нотаріат в Україні. Введення електронного нотаріату в Україні та його перспективи. Електронна нотаріальна інформаційна система «E-Notar». Електронний реєстр нотаріальних дій. Електронний нотаріальний архів. Електронне робоче місце нотаріуса. Кваліфікований електронний підпис нотаріуса. Цифровізація нотаріальної діяльності в Україні. Електронний нотаріат в зарубіжних країнах.

Тема 10. Вчинення нотаріусом функцій державного реєстратора в Україні.

Функції нотаріуса як державного реєстратора. Використання нотаріусом відомостей єдиних та державних реєстрів. Єдиний реєстр нотаріусів. Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів. Єдиний реєстр довіреностей. Державний реєстр речових прав на нерухомість. Спадковий реєстр. Державний реєстр обтяжень рухомого майна. Реєстр спеціальних бланків документів Інформаційної системи Міністерства юстиції України. Єдиний державний демографічний реєстр. Державний реєстр актів цивільного стану громадян. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Тема 11. Актуальні проблеми та перспективи реформування органів нотаріату в Україні.

Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні. Єдиний нотаріат та єдина тарифікація в Україні. Порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону. Прийняття нотаріусами документів, оформлених за кордоном. Міжнародні договори. Застосування права при охороні спадкового майна та при видачі свідоцтва про право на спадщину.

**ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

«НОТАРІАТ УКРАЇНИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ УКРАЇНИ

**ТЕМА 1. РОЗВИТОК НОТАРІАТУ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ.
СУЧАСНІ СИСТЕМИ НОТАРІАТУ (ЛАТИНСЬКА ТА
АНГЛОСАКСОНСЬКА НОТАРІАЛЬНА СИСТЕМА)**

Практичне заняття:

1. Розвиток та виникнення нотаріату в зарубіжних країнах.
2. Становлення органів нотаріату в Україні.
3. Сучасні системи нотаріату (латинська та англосаксонська нотаріальна система).
4. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі.
5. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі.
6. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами.
7. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Особливості інституту нотаріату в Японії
2. Нотаріат України та Німеччини: порівняльний аналіз

3. Сучасні системи нотаріату у скандинавських країнах
4. Інститут нотаріату у країнах мусульманської правової системи

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Нотаріат України як навчальна дисципліна - це навчальний курс, передбачений для здобувачів вищих навчальних закладів юридичного спрямування. Здобувач повинен знати, що структура дисципліни «Нотаріат України» складається з двох частин: Загальної та Особливої.

Здобувач повинен ознайомитись із джерелами з нотаріату:

1. Діючі нормативно-правові акти і нормативні договори;
2. Нормативно-правові акти і нормативні договори, що втратили силу;
3. Монографії, підручники та навчальні посібники;
4. Наукові статті в журналах.

Здобувач повинен знати, що виникнення та розвиток інституту нотаріату в Україні мають свою історію. У розвитку вітчизняного права, на відміну від законодавств західноєвропейських держав, участь органів влади у вчиненні приватноправових юридичних актів та документів відмічається набагато раніше і справляє набагато більший вплив на розвиток інституту нотаріату. Історико-правовий аналіз виникнення та розвитку нотаріальних органів дозволяє зробити такі висновки: виникнення органів, що виконують нотаріальні функції, завжди зумовлено достатньо високим рівнем розвитку держави, що викликає потребу в укладенні правочинів та забезпеченні їх правового значення, публічного визнання, тобто їх юридичної достовірності; також нотаріальна діяльність завжди має публічно-правовий характер. Публічна сила, а отже, і якість безспірності прав, фактів та документів забезпечуються наділенням державою повноваженнями нотаріусу, шляхом затвердження його на посаді представниками державної влади.

У правовій системі нотаріат відіграє значну роль як орган безспірної юрисдикції та превентивного правосуддя. Латинський вислів «consensus facit ius», що означає «згода творить право» (тобто сторони шляхом згоди самі

створюють для себе право), підкреслює вагомість нотаріальної діяльності, у межах якої така згода сторін формулюється та оформляється в нотаріальних актах, що мають доказову силу та публічне визнання.

Здобувач повинен знати, що в даний час існують два типи нотаріальних систем, англосаксонська і латинська, де формуються різні організації нотаріату в залежності від того, яку роль і значення в сфері реалізації прав визнає за нотаріатом та чи інша держава.

Першу групу складають нотаріальні органи країн латинського, так званого «писаного» права (Італія, Німеччина, Франція), де з метою скорочення кількості справ, що розглядаються судами, визнається особлива важливість письмових доказів, в яких фіксуються юридичні умови укладення різних правочинів. У нотаріальних органах латинського права визнається особиста важливість письмових доказів, у яких фіксуються юридичні умови укладення договорів. В цих країнах назначають кваліфікованих професіоналів вчиняти процес здійснюваних юридичних дій, щоб гарантувати ефективність різних прав.

Здобувач повинен знати, що з метою забезпечення превентивного захисту прав окремих осіб та юридичної сили договорів, що укладаються у цих країнах уповноважують (призначають та контролюють) кваліфікованих професіоналів посвідчувати достовірність вчинюваних юридичних дій, з тим щоб гарантувати ефективність різних прав. При цьому мається на увазі, що вирішення виниклих у подальшому конфліктів за допомогою судових органів має бути винятком, оскільки при укладанні правочину створюються всі умови для її подальшої реалізації згідно із законом та інтересами сторін. В останні роки все більша кількість країн визнає перевагу системи латинського нотаріату. Для суб'єктів права, і особливо для суб'єктів цивільного обороту, важливим є той факт, що звернутися до нотаріуса набагато дешевше та скоріше, ніж у подальшому ставати стороною в судовому спорі, сплачуючи досить дорогі послуги адвокатів і витрачаючи час та зусилля на доведення фактів, які могли б вважатися безспірними.

Другу групу складають нотаріальні органи англосаксонських країн (Велика Британія, США, тощо), до компетенції яких входить лише посвідчення документів та підписів. Наприклад, в англійських судах, посвідчений нотаріусом документ не має повної юридичної сили доказу та потребує перевірки фактів, викладених у правочині. Система англосаксонського типу характеризується тим, що кодифіковані закони тут нечисленні, джерелами правових норм є переважно традиції та прецеденти, створені юридичною практикою. З метою забезпечення основного принципу цивільного обороту - свободи правочинів - передбачена можливість користуватися будь-якими доказами. Сторони, що укладають договір, перебувають «віч-на-віч» і, навіть передбачуючи заздалегідь можливі конфлікти з приводу виконання такого правочину, покладаються на суд, який повинен буде вирішити виниклий у подальшому спір.

Таким чином, система нотаріату як засобу попередження судових спорів, у тому числі й таких, що виникають з договорів, стає сьогодні найбільш поширеною. Однак і в системі латинського права існує різна організація органів нотаріату. У більшості західноєвропейських країн, а також у Латинській Америці та Японії функціонує нотаріат, де нотаріус є особою вільної юридичної професії та не входить до державного апарату. Однак свої повноваження він отримує від державної влади, держава делегує йому право посвідчувати документи, що їм редагуються та складаються, з метою надання їм публічної сили та доказовості, яку можна оспорити тільки в судовому порядку. Аналіз Закону України «Про нотаріат» дозволяє вважати, що він орієнтований на класичну латинську модель нотаріату. Цей факт є результатом усвідомлення того, що реформування нотаріату (якому досить довго не приділялося достатньої уваги) в теперішній час має розглядатися як необхідна умова ефективної взаємодії права та держави на сучасному етапі.

Здобувач повинен знати, що український нотаріат належить до нотаріату латинського типу, який характеризується наданням певних доказових переваг нотаріально посвідченим документам та особливим статусом нотаріуса, що є

одночасно представником вільної професії та особою, наділеною публічними повноваженнями. Цей факт логічно зумовлює відповідний розвиток законодавчого врегулювання нотаріальної діяльності, орієнтований на основні стандарти класичної системи нотаріату, поширені майже в усіх країнах континентальної Європи. Більш сотні країн світу має нотаріат, заснований на традиціях латинського права. При цьому в їх правовому просторі нотаріат розглядається як гарант найбільш важливих прав: сімейних, спадкових, речових, тощо.

Наявність загальних принципів організації та діяльності органів нотаріату різних країн дозволила утворити на міжнародному рівні спеціальну організацію нотаріату - Міжнародний союз нотаріату як неурядову організацію, завдання якої полягають у підтримці, координації та розвитку нотаріальної діяльності на міжнародному рівні. На підставі тісної співпраці між національними органами нотаріату Союз має забезпечувати незалежність та високу значущість нотаріату з метою кращого захисту прав окремих осіб та суспільства в цілому.

Здобувач повинен знати, що у зв'язку з підвищенням значущості нотаріату особливі вимоги ставляться не тільки до нотаріальної діяльності, а й до особи нотаріуса. У своїй діяльності нотаріуси реалізують основні завдання нотаріату та належать до органів, що виконують нотаріальні функції. Відносини між нотаріусом та заінтересованими особами мають довірчий характер, а тому передбачають збереження конфіденційності інформації про майновий та немайновий стан осіб, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій. Професійна діяльність нотаріуса забезпечує превентивний правовий захист і унеможливорює порушення в майбутньому різноманітних прав та інтересів суб'єктів права й виникнення спорів у судах. Отже, нотаріат як інститут позасудового превентивного захисту своєю діяльністю має сприяти досягненню завдань правосуддя, запобігаючи виникненню судових спорів шляхом попередження порушення цивільних прав та інтересів, забезпечення їх належної реалізації. Адже, за відомим латинським висловом «*melior est iustitia*

vere praeveniens quam se vere puniens», кращим є правосуддя, що істинно попереджає, ніж те, що суворо карає.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492 URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-iv>.
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Основна література:

1. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
2. Дякович М. М. Хрестоматія нотаріального права України: навч.посіб. 2-е вид. К.: Істина, 2018. 480 с.
3. Долинська М. С.. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf

4. Ільєва Н. В. Міжнародний досвід здійснення нотаріальної діяльності. Н. В. Ільєва. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2020. № 38. С. 47-54.

<http://pd.onu.edu.ua/article/view/204125/205904>

5. Нотаріат в Україні: навчальний посібник: за заг. ред. Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2016. 586 с.

<https://www.nam.kiev.ua/files/publications/notariat-v-ukraini-1032016.pdf>

6. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ І ЗАВДАННЯ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

Практичне заняття

1. Поняття органів нотаріату в Україні.
2. Завдання органів нотаріату в Україні.
3. Повноваження органів нотаріату в Україні. Види нотаріальних дій.
4. Джерела нотаріально-процесуального права.
5. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.
6. Співвідношення нотаріально-процесуального права з іншими галузями права (цивільне, сімейне, земельне, спадкове і ін.).

7. Система нотаріально-процесуального права.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Поняття органів нотаріату в зарубіжних країнах.
2. Повноваження та завдання органів нотаріату в Європі
3. Характеристика міжнародних договорів як джерел нотаріального права.
4. Проблеми правового забезпечення розвитку нотаріальних відносин в Україні.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Здобувач повинен знати, що нотаріат є одним із найважливіших та традиційних інститутів правової системи держави, що забезпечує захист прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб шляхом вчинення нотаріусами передбачених законодавством нотаріальних дій. Конституція, ст. 59 гарантує кожному громадянину право на отримання кваліфікованої правової допомоги. Нотаріат поряд з іншими інститутами забезпечує реалізацію цього конституційного права громадян, при цьому предмет його діяльності обмежений рамками безспірної цивільної юрисдикції.

Слід зазначити, що останнім часом науковці приділяють нотаріату дедалі більше уваги. Розвивається наука про нотаріат, ширшого визнання та поглиблення набуває теорія нотаріального процесу. Крім того, вкрай необхідними є вивчення в юридичних закладах освіти навчальної дисципліни «Нотаріат України» та підготовка фахівців у галузі нотаріальної практики.

Слово «нотаріус» походить від латинського «notarius», тобто «писар, стенограф, секретар». Термін «нотаріат» у сучасному українському праві є багатозначний та вживається в декількох значеннях. Імпонує думка авторів, які виокремлюють чотири значення нотаріату, а саме:

- 1) як систему органів та посадових осіб, зокрема нотаріусів, які вчиняють нотаріальні дії;
- 2) як галузь права;

3) як галузь законодавства;

4) як наукову та навчальну дисципліну.

Акти нотаріуса завжди складаються у строгій формі і повинні точно відповідати закону, що забезпечує справжність та еталонну законність правочинів. Цілий ряд прав та дій підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню, але взагалі, можна звернутися до нотаріального захисту навіть у тих випадках, коли нотаріальна форма за законом не є обов'язковою.

Здобувач повинен знати, що документи, оформлені державними та приватними нотаріусами, мають однакову юридичну силу. У населених пунктах, де немає нотаріусів, нотаріальні дії здійснюються посадовими особами органів місцевого самоврядування. Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України за їх відсутності на дипломатичні представництва. Посвідчення заповітів та довіреностей, прирівняних до нотаріальних, може здійснюватися посадовими особами місцевого самоврядування, старостами, зазначеними у статті 40 Закону про нотаріат.

Формування ринкової економіки, основу якої становить приватна власність, потребує збільшення правового регулювання господарських та цивільних відносин, а значить і підвищення ролі нотаріату як регулятора цих відносин. Це, своєю чергою, визначає завдання нотаріальних органів на сьогоденному етапі.

Здобувач повинен знати, що завданнями нотаріату є:

- забезпечення захисту та охорони власності, прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб;
- сприяння у зміцненні законності та правопорядку;
- попередження правопорушень.

Нотаріальні органи мають право вчиняти тільки ті дії, які віднесені законом до їх повноважень. Повноваження нотаріальних органів - це певний законом перелік дій, які здійснюють нотаріальні органи для виконання покладених на них завдань.

Здобувач повинен ознайомитись із джерелами з нотаріату:

1. Діючі нормативно-правові акти і нормативні договори;
2. Нормативно-правові акти і нормативні договори, що втратили силу;
3. Монографії, підручники та навчальні посібники;
4. Наукові статті в журналах.

Джерела нотаріально-процесуального права - це нормативно-правові акти, що регулюють організацію нотаріальних органів та процесуальний порядок виконання нотаріальних дій. Джерелом нотаріально-процесуального права є міжнародні договори та Конституція України, яка закріпила низку найважливіших загальних положень принципового значення для діяльності нотаріальних органів. Також це кодифіковані закони, Цивільний кодекс, Цивільний процес, Податковий кодекс, Сімейний кодекс, Земельний кодекс.

Здобувач повинен знати, що основні положення діяльності нотаріальних органів урегульовані Законом України "Про нотаріат" від 02.09.1993 р. (із змінами на 11.04.2023 р.). Доповненням до Закону України "Про нотаріат" є положення, затверджені Міністерством юстиції України (Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. (із змінами на 07.11.2022 р.).

Також джерелами нотаріально-процесуального права є закони України «Про іпотеку», «Про заставу», «Про міжнародне приватне право», «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно», «Про оцінку майна, майнові права та оціночну діяльність» та ін.

Значну роль у регулюванні нотаріального законодавства відіграють також Постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, накази, розпорядження, листи, рекомендації, інструкції та положення Міністерства юстиції України, Постанови Пленуму Верховного Суду України.

Здобувач повинен знати, що визначаючи систему нотаріального процесуального права, слід керуватись основними положеннями загальної теорії права, у яких наголошується на тому, що система права являє собою

єдність і розмежування взаємопов'язаних галузей права – найістотніших центральних ланок структури права, які регулюють основні види суспільних відносин. Певна система притаманна й кожній галузі права, зокрема нотаріальному процесуальному праву. Ознаками кожної галузі права, також нотаріального процесу, є узгодженість і спільність нормативного матеріалу, обумовленого соціально-економічними й організаційно-правовими факторами.

Найважливішими підставами для виділення нотаріального процесуального права в окрему галузь є: наявність особливого самостійного предмета регулювання; існування спеціальних джерел права; специфіка та своєрідність об'єктів, з приводу яких складаються нотаріальні відносини; особлива соціально-економічна значущість нотаріальних процесуальних відносин і тих правових актів та норм, що їх регулюють.

Здобувач повинен знати, що предметом нотаріального права є ті суспільні відносини, що виникають із приводу проведення самої нотаріальної діяльності, а також відносини стосовно вчинення нотаріальних дій, які виникають між нотаріусом та клієнтом, між нотаріусом і державними органами. Керуючись цим, можна сформулювати поняття системи нотаріального процесуального права. Система нотаріального процесуального права становить собою сукупність логічно та послідовно розміщеного нормативного матеріалу за правовими інститутами, норми яких у комплексі закріплюють основні принципи, форми і порядок провадження нотаріальної діяльності, регулюють відносини, що виникають між нотаріусами, між нотаріусами і державою, між нотаріусами та особами, щодо яких учиняються нотаріальні дії, в процесі здійснення нотаріальної діяльності.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-iv>.
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Основна література:

1. Білько К. Ф. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Нац. академії наук України. Київ, 2015. 206 с.
http://idpnan.org.ua/files/bilko-k.f.-administrativno-pravove-zabezpechennya-organizatsiyi-ta-diyalnosti-notariatu-v-ukrayini_.pdf
2. Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному і приватному праві : кол. монографія / М. А. Баламуш, Н. В. Ільєва, О. М. Миколенко [та ін.] ; за заг. ред.: О. В. Гаран, О. І. Миколенко. Одеса : Фенікс, 2023. 300 с. 17,44 ум.арк. С. 161-202.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34554>
3. Ільєва Н. В. Імплементация міжнародних стандартів у сфері дотримання і захисту прав людини в правову систему України : кол. моногр. / за ред. д.ю.н., проф. Л.О. Корчєвної, к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцової. Одеса : Фенікс, 2017. 218 с. С. 68-88.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/28496>
4. Ільєва Н. В., Крістева Е. А. Правове регулювання дотримання нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2018. № 30. С. 59-64.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/17029>

5. Ільєва Н. В. Нотаріальна діяльність як предмет адміністративно-правового регулювання. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2014. № 17. С. 27-31.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/6360>

6. Нотаріат в Україні: навчальний посібник: за заг. ред. Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2016. 586 с.

<https://www.nam.kiev.ua/files/publications/notariat-v-ukraini-1032016.pdf>

7. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. ДОСТУП ДО ПРОФЕСІЇ НОТАРІУСА

Практичне заняття:

1. Вимоги до посади нотаріуса в Україні
2. Вимоги до помічника нотаріуса
3. Порядок складання кваліфікаційного іспиту
4. Правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату
5. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
6. Робоче місце приватного нотаріуса
7. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності
8. Організаційні питання нотаріальної діяльності

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Організаційно-правове забезпечення нотаріальної діяльності в Україні
2. Допуск до професії нотаріуса в зарубіжних країнах
3. Нотаріальна палата України: повноваження та завдання
4. Міністерство юстиції та його роль у регулюванні органів нотаріату.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Здобувач повинен знати, що відповідно за законодавства, нотаріус - це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема засвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної достовірності. Розглядаючи вимоги до посади нотаріуса, слід зазначити, що нотаріусом може бути лише громадянин України, володіє державною мовою, який має повну вищу юридичну освіту та отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Розглядаючи питання щодо наявності вищої юридичної освіти, але не нижче першого рівня (бакалавр), на нашу думку, варто наголосити на деяких моментах. Відповідно до розділу 2 Національного класифікатора професій, як нотаріусом, так і спеціалістом управління юстиції повинен працювати працівник, який має: диплом про вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста, магістра; диплом кандидата або доктора наук; атестат про затвердження вченого звання старшого наукового співробітника, доцента або професора. Таким чином, здобувач вищої освіти освітнього рівня «бакалавр» не має права претендувати на посаду уповноваженої особи органу юстиції, яка вправі вчиняти нотаріальні дії.

Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду. Нотаріус не може займатися підприємницькою, адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або службі в органах

місцевого самоврядування, в штаті інших юридичних осіб, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової та творчої діяльності. Нотаріусу забороняється використовувати свої повноваження з метою отримання вигоди чи прийняття обіцянок вигоди собі чи іншим.

Здобувач повинен знати, що держава гарантує та забезпечує рівні умови доступу громадянам до зайняття нотаріальною діяльністю та рівні можливості нотаріусам в організації та здійсненні ними нотаріальної діяльності. Будь-яке втручання у діяльність нотаріуса, зокрема з метою перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків, у тому числі вимагати від нього, його помічника, інших працівників, які перебувають у трудових відносинах з нотаріусом, відомостей, що становлять нотаріальну таємницю, забороняється та тягне за собою відповідальність.

Міністерством юстиції було ухвалено рішення запровадити нову систему оцінювання нотаріусів. Відтепер іспит з оцінки знань та рівня кваліфікації нотаріуса проходить в електронному вигляді. Запроваджується електронна система іспитів для отримання свідоцтва про право займатися нотаріальною діяльністю. Експерти припускають, що подібна процедура унеможливило існування факторів впливу з боку тих, хто приймає або складає іспит. На відміну від попереднього кваліфікаційного іспиту, бажаючі стати нотаріусами складають іспит у вигляді електронного анонімного тестування. Екзаменаційні завдання формуються безпосередньо системою для кожної особи індивідуально шляхом генерування у довільній формі переліку тестових питань та завдань. Загальний час електронного анонімного тестування становить 4 години. Електронне анонімне тестування складається з теоретичної та практичної частин, що розробляються Департаментом нотаріату.

Здобувач повинен знати, що відповідно до Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса зі змінами реєстрація приватної нотаріальної діяльності здійснюється територіальними органами юстиції. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності здійснюється у межах визначеного для приватного нотаріуса

нотаріального округу. Особа, яка має намір зареєструвати приватну нотаріальну діяльність, подає у відповідний орган юстиції заяву та акт сертифікації щодо відповідності робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

Про видане реєстраційне посвідчення територіальний орган юстиції протягом 5 робочих днів з дня реєстрації приватної нотаріальної діяльності повідомляє відповідний податковий орган. Реєстраційне посвідчення є підставою для виготовлення печатки, відкриття поточних інших рахунків у банках, встановлення графіку часу прийому громадян тощо. Приватний нотаріус зобов'язаний розпочати нотаріальну діяльність упродовж 30 робочих днів після видачі реєстраційного посвідчення. У разі якщо нотаріус не розпочав роботу у встановлений термін без поважних причин, реєстраційне посвідчення за наказом територіального органу юстиції анулюється.

Здобувач повинен знати, що відповідно до Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та контролю за організацією нотаріальної діяльності зі змінами в Україні існує єдиний підхід до організації нотаріальної діяльності для покращення якості обслуговування населення, вільного доступу до приміщення, яке є робочим місцем приватного нотаріуса (контори), неухильного забезпечення дотримання нотаріальної таємниці при вчиненні нотаріальних дій, безпеки нотаріальних документів, печатки та штампів приватного нотаріуса, спеціальних бланків нотаріальних документів та архіву нотаріуса.

Основна література:

1. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

2. Долинська М. С.. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf

Додаткова література:

1. Ільєва Н. В. Нотаріальна форма захисту прав фізичних та юридичних осіб. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Забезпечення прав людини: національний та міжнародний виміри» 10 грудня 2021 року. Винниця, 2022. С. 199-204.

2. Ільєва Н. В. Принципи нотаріальної діяльності в Україні. Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Правознавство. Фахове наукове видання. Том 19, випуск 1 (22). Одеса : Астропринт, 2014. С. 116-121. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/5764>

3. Ільєва Н. В., Мадей Д. А. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. Правова держава: фахове наукове видання. Одеса: 2022. № 46. С. 35-42. <http://pd.onu.edu.ua/article/view/257805/256423>

4. Нотаріат в Україні: навчальний посібник: за заг. ред. Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2016. 586 с.

<https://www.nam.kiev.ua/files/publications/notariat-v-ukraini-1032016.pdf>

5. Юровська Г. Деякі аспекти нотаріальної діяльності в рішеннях Верховного Суду. № 2 (98), квітень 2018. <http://yuradnik.com.ua/stati/deyaki-aspekti-notarialnoyi-diyalnosti-v-rishennyah-verhovnogo-sudu>

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС НОТАРІУСА ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ НОТАРІАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Практичне заняття:

1. Правовий статус нотаріуса (компетенція, права та обов'язки нотаріуса).
2. Професійна етика нотаріуса. Правила професійної етики нотаріуса.

3. Поняття нотаріальної таємниці.
4. Юридична відповідальність нотаріуса.
5. Правовий статус помічника нотаріуса.
6. Правовий статус оцінювача в нотаріальному процесі.
7. Правовий статус експерта в нотаріальному процесі.
8. Правовий статус перекладача в нотаріальному процесі.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Принципи нотаріальної діяльності в Україні
2. Правовий статус нотаріуса в зарубіжних країнах
3. Особи, які сприяють нотаріусу у вчиненні нотаріальних дій
4. Свідки у нотаріальному процесі.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

За період існування незалежної України правовий статус нотаріуса набув більш значущого та вагомого становища в суспільстві. Це позитивно позначилося на їх діяльності щодо забезпечення стабільності цивільного обороту та зниження навантаження на суддів завдяки зменшенню кількості суперечок.

Перше нормативне закріплення правового статусу нотаріуса відбулося законодавчих актах, ще в 843 році. Подальша тенденція становлення нотаріату характеризувалася поступовим його організаційним формуванням в окрему структуру та закріплення їх правового статусу. Зокрема, в Україні основним законодавчим актом, який визначає правовий статус нотаріату, є Закон України «Про нотаріат».

Здобувач повинен ознайомитись з правовим статусом нотаріуса. Слід звернути увагу, що нотаріус має унікальний дуалістичний статус, який обумовлює необхідність віднесення його до уповноваженої державою

фізичною особою, наділеною державною владою незалежно від того, що вона не перебуває на державній службі і не входить до штату державного апарату. Ця винятковість його правового становища у тому, що нотаріус виконує функції державної влади.

Таким чином, характерними особливостями публічно-правового статусу нотаріуса є: 1) нотаріус є уповноваженою державою фізичною особою, наділеною державною владою, і водночас 2) спеціалістом незалежної вільної юридичної професії, яка має публічний, офіційний характер.

До структури публічно-правового статусу нотаріуса доцільно віднести такі елементи: 1) права та обов'язки, 2) компетенцію, 3) організацію діяльності, 4) юридичну відповідальність нотаріуса.

Здобувач повинен знати, що основні повноваження нотаріуса, обсяг його прав та обов'язків відображені насамперед у законодавстві про нотаріат України, ст. 4 та 5. Нотаріус має право:

- складати проекти договорів та заяв, виготовляти копії документів та виписки з них; надавати консультації правового характеру; давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій;

- витребувати від юридичних та фізичних осіб відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;

- одержувати плату за надання консультацій правового характеру, не пов'язаних з нотаріальними діями, вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій, за надання додаткових послуг технічного та правового характеру.

Чинним законодавством нотаріуса можуть бути надані інші права.

Нотаріус зобов'язаний:

- виконувати свої професійні обов'язки відповідно до Закону України «Про нотаріат», нормативно-правових актів, що регламентують його діяльність, та Присяги;

- дотримуватись Правил професійної етики нотаріусів;

- сприяти громадянам, підприємствам, установам, організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснити права та обов'язки, попереджати про наслідки вчинених нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана ним на шкоду (Приклад: договір довічного утримання, а не дарування);
- зберігати у таємниці відомості, отримані у зв'язку з вчиненням нотаріальних дій;
- вести нотаріальне діловодство та архів нотаріуса відповідно до встановлених правил;
- дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх ушкодження та знищення;
- надавати документи, інформацію та пояснення на вимогу юстиції;
- постійно підвищувати свій професійний рівень, а у необхідних випадках підвищувати кваліфікацію;
- відмовляти у вчиненні нотаріальної дії у разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам;
- виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Здобувач повинен знати, що з численних актуальних аспектів діяльності нотаріату – важливими є питання деонтології та психології. Деонтологія – порівняно новий термін для українського нотаріату, це етика поведінки нотаріуса як особи, якій держава делегує повноваження. Вона визначається як сукупність етичних обов'язків нотаріуса перед особами, які звертаються до нього, перед колегами.

Відповідно до нових Правил професійної етики нотаріусів, прийнятих 07 червня 2021 року, правила є обов'язковими для нотаріусів та їх порушення тягне за собою відповідальність у порядку та випадках, передбачених Законом України «Про нотаріат», а саме анулювання свідоцтва.

Здобувач повинен знати, що Правилами встановлюються принципи відносин нотаріусів з Нотаріальною палатою України, органами юстиції, встановлені стандарти відносин нотаріуса з клієнтами та представниками

засобів масової інформації. Правила є обов'язковими для нотаріусів, а також поширюються на їх помічників, консультантів державних нотаріальних контор та нотаріальних архівів.

Нотаріус повинен бути самостійним у своїй професійній діяльності. Нотаріус здійснює незалежну професійну діяльність в межах делегованих йому державою повноважень. Нотаріус зобов'язаний забезпечити належний рівень своєї професійної компетентності шляхом постійного підвищення якості та доступності вчинюваних ним нотаріальних дій, інших послуг правового характеру, які входять до сфери його діяльності або виконання яких покладено на нього законом.

Здобувач повинен знати, що нотаріус повинен постійно прагнути засвоювати сучасні знання для реалізації професії. Він завжди повинен бути поінформований про новації у сфері професійної діяльності і підтримувати необхідний рівень знань. Публічне визнання вчинених нотаріусом нотаріальних дій надає їм особливої доказової та виконавчої сили на майбутнє та не потребує додаткових доказів, крім визнання таких дій недійсними у судовому порядку.

Здобувач повинен знати, що для формування витягу з Єдиної бази про реєстрацію довідки про оціночну вартість об'єкта нерухомості або звіту про оцінку всі нотаріуси повинні зареєструватись в Єдиній базі (<https://evaluation.spfu.gov.ua>). Нотаріус повинен використовувати особистий кваліфікований електронний підпис. Відповідно до Закону України «Про оцінку майна» звіт про оцінку майна є документом, що містить висновки щодо вартості майна суб'єктом оціночної діяльності. Звіт підписується оцінювачами, які безпосередньо проводили оцінку майна, та скріплюється підписом керівника суб'єкта оціночної діяльності. На сьогоднішній день оцінювачами можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які склали кваліфікаційний іспит та отримали кваліфікаційне свідоцтво оцінювача відповідно до вимог Закону.

Здобувач повинен знати, що відповідно до законодавства України, у багатьох випадках потрібен переклад документів з нотаріальним засвідченням,

тобто, виконаний дипломованим перекладачем, а потім обов'язково засвідчений нотаріусом. Відповідно до українського законодавства, офіційний переклад може здійснювати лише перекладач із дипломом про вищу освіту, де зазначено відповідну кваліфікацію. Послуги дипломованого перекладача потрібні:

- 1) для засвідчення підпису перекладача у нотаріуса;
- 2) для складання нотаріуса довіреностей, заяв від імені іноземця;
- 3) для засвідчення нотаріусом підпису іноземця-засновника на статутних документах, банківських картках.

Аналізуючи нотаріальну практику та деякі положення Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, можна зробити висновок, що нотаріус має право призначати проведення експертного дослідження, зокрема, якщо при вчиненні нотаріальної дії документи, які йому надаються, викличуть у нього сумнів щодо їх достовірності.

Відповідно до статті 42 Закону про нотаріат вчинення нотаріальної дії може бути відкладено у разі потреби витребування додаткових відомостей або документів від фізичних та юридичних осіб або надсилання документів на експертизу. Тобто нотаріус має право направляти документи для проведення експертного дослідження, якщо при вчиненні нотаріальної дії документи, що йому надаються, викликають у нього сумнів щодо їх достовірності.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

3. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
4. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів: Наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>
5. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>

Основна література:

1. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

Додаткова література:

1. Ільєва Н. В. Імплементція міжнародних стандартів у сфері дотримання і захисту прав людини в правову систему України : кол. моногр. / за ред. д.ю.н., проф. Л.О. Корчєвної, к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцової. Одеса : Фенікс, 2017. 218 с. С. 68-88.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/28496>

2. Ільєва Н. В. Правове регулювання юридичної відповідальності нотаріуса в Україні: проблеми та перспективи. Актуальні питання державотворення в контексті сучасних цивілізаційних викликів: збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 26-27

листопада 2020 року. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2020. 316 с. С. 45-46.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29820>

3. Ільєва Н. В. Сутнісний аналіз поняття та змісту нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2020. № 37. С. 36-

<http://pd.onu.edu.ua/article/view/201503/205171>

4. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус нотаріуса та інших суб'єктів нотаріального процесу в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2016. № 23. С. 35-40.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/8861>

5. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус інституту нотаріату в Україні. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади організації та здійснення публічної влади», присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова. Хмельницький. 2023. С. 199-201.

https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2023.pdf

6. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ І

1. Поняття органів нотаріату в Україні.
2. Завдання органів нотаріату в Україні.
3. Повноваження органів нотаріату в Україні. Види нотаріальних дій.

4. Джерела нотаріально-процесуального права.
5. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.
6. Співвідношення нотаріально-процесуального права з іншими галузями права (цивільне, сімейне, земельне, спадкове і ін.).
7. Система нотаріально-процесуального права.
8. Правовий статус нотаріуса (компетенція, права та обов'язки нотаріуса).
9. Професійна етика нотаріуса. Правила професійної етики нотаріуса.
10. Поняття нотаріальної таємниці.
11. Юридична відповідальність нотаріуса.
12. Правовий статус помічника нотаріуса.
13. Правовий статус оцінювача в нотаріальному процесі.
14. Правовий статус експерта в нотаріальному процесі.
15. Правовий статус перекладача в нотаріальному процесі.
16. Вимоги до посади нотаріуса в Україні
17. Вимоги до помічника нотаріуса
18. Порядок складання кваліфікаційного іспиту
19. Правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату
20. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
21. Робоче місце приватного нотаріуса
22. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності
23. Організаційні питання нотаріальної діяльності
24. Розвиток та виникнення нотаріату в зарубіжних країнах.
25. Становлення органів нотаріату в Україні.
26. Сучасні системи нотаріату (латинська та англосаксонська нотаріальна система).
27. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі.
28. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі.
29. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами.

30. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

ТЕМА 5. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Практичне заняття:

1. Заміщення приватного нотаріуса
2. Порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
3. Порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
4. Порядок анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
5. Відмова у вчиненні нотаріальної дії
6. Оскарження незаконної нотаріальної дії
7. Оскарження відмови в вчиненні нотаріальної дії

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Адміністративний контроль за нотаріальною діяльністю
2. Судовий контроль за нотаріальною діяльністю
3. Громадський контроль за нотаріальною діяльністю

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

При розгляді теми здобувач повинен знати, що відповідно до статті 2-1 Закону України «Про нотаріат» державне регулювання нотаріальної діяльності полягає у встановленні умов допуску громадян до здійснення нотаріальної

діяльності, порядку зупинення і припинення приватної нотаріальної діяльності, анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю; здійсненні контролю за організацією нотаріату, проведенням перевірок організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства; визначенні органів та осіб, які вчиняють нотаріальні дії, здійснюють контроль за організацією нотаріату, проводять перевірки організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства.

Також стаття 2-1 Закону України «Про нотаріат» регламентує питання щодо контролю за організацією нотаріату, а контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюються Міністерством юстиції України та його територіальними органами.

Здобувач повинен знати, що контроль за нотаріальною діяльністю можна поділити на державний та громадський. Про державну природу контролю свідчить його здійснення, по-перше, в інтересах держави, по-друге, державними органами, по-третє, у визначеній законом формі. Тому від державного контролю необхідно відрізнити громадський контроль. Останній здійснює Нотаріальна палата України у межах, передбачених її Статутом та відповідно до Закону України «Про нотаріат». До повноважень Нотаріальної палати України належать: представлення інтересів нотаріальних палат та нотаріусів у державних та інших установах; забезпечення захисту соціальних та професійних прав нотаріусів; участь у проведенні експертиз законопроектів з питань, пов'язаних з нотаріальною діяльністю; забезпечення підвищення кваліфікації нотаріусів та їхніх помічників; контроль за дотриманням нотаріусами правил професійної етики та інші повноваження.

Згідно із статтею 12 Закону України «Про нотаріат» анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути прийняте за

рішенням Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, прийнятим на підставі подання Нотаріальної палати України, у разі неодноразового порушення нотаріусом правил професійної етики.

Здобувач повинен знати, що чинний Закон України «Про нотаріат» передбачає два основні види державного контролю: адміністративний (ст.ст. 18, 33) та судовий (ст. 50). Вони відрізняються між собою не тільки за складом контролюючих суб'єктів, а й за змістом. Якщо контроль за організаційними аспектами нотаріальної діяльності вчинюють територіальні органи Міністерства юстиції України, то контроль за законністю вчинення нотаріальних дій може здійснювати тільки суд як єдиний орган державної влади, рішення якого може містити висновок про незаконність того чи іншого нотаріального акту.

Судовий контроль за нотаріальною діяльністю пов'язаний із виникненням конкретної цивільної справи, в межах якої з'ясовується питання про законність дій нотаріуса. Справи, що виникають з цього приводу, є досить різноманітними, але можуть бути об'єднані у три основні групи:

1) розгляд позовних заяв у справах про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів, заповітів, виконавчих написів тощо;

2) розгляд позовних заяв до нотаріусів про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконних чи недбалих дій нотаріусів відповідно до ст. 21 та ст. 27 Закону України «Про нотаріат»;

3) розгляд скарг на неправильно вчинену нотаріальну дію або відмову у її вчиненні.

Здобувач повинен знати, що відповідно до статті 33 Закону України «Про нотаріат» Міністерство юстиції України, його територіальні органи проводять перевірку організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, дотримання ним порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства за певний період. Проведення повторної перевірки з тих питань, які вже були предметом перевірки, не допускається, крім перевірки за зверненням

фізичної чи юридичної особи в межах предмета звернення та відповідно до повноважень Міністерства юстиції України, його територіальних органів.

Перевірка організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, дотримання ним порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства, крім повторних перевірок, передбачених цим Законом, проводиться не частіше одного разу на два роки виключно на робочому місці (у конторі) приватного нотаріуса з обов'язковим повідомленням його про проведення такої перевірки за 10 днів. Приватний нотаріус зобов'язаний надавати посадовим особам, уповноваженим проводити перевірку, відомості і документи щодо організації нотаріальної діяльності, дотримання ним порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства.

У разі виявлення під час перевірки порушень в організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, порядку вчинення нотаріальних дій або неодноразових порушень правил нотаріального діловодства Міністерство юстиції України, його територіальний орган, які проводили перевірку, можуть зупинити або припинити нотаріальну діяльність приватного нотаріуса з підстав та в порядку, передбачених цим Законом. У разі виявлення під час перевірки неодноразового грубого порушення порядку вчинення нотаріальних дій свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю приватного нотаріуса може бути анульовано у порядку та на підставах, передбачених цим Законом. Порядок проведення перевірки організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства затверджується Міністерством юстиції України.

Законодавчі та нормативні документи:

6. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
8. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
9. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів: Наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>
10. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>

Основна література:

1. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

Додаткова література:

1. Ільєва Н. В. Імплементція міжнародних стандартів у сфері дотримання і захисту прав людини в правову систему України : кол. моногр. / за ред. д.ю.н., проф. Л.О. Корчєвної, к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцової. Одеса : Фенікс, 2017. 218 с. С. 68-88.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/28496>

2. Ільєва Н. В. Правове регулювання юридичної відповідальності нотаріуса в Україні: проблеми та перспективи. Актуальні питання державотворення в

контексті сучасних цивілізаційних викликів: збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 26-27 листопада 2020 року. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2020. 316 с. С. 45-46.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29820>

3. Ільєва Н. В. Сутнісний аналіз поняття та змісту нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2020. № 37. С. 36-
<http://pd.onu.edu.ua/article/view/201503/205171>

4. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус нотаріуса та інших суб'єктів нотаріального процесу в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2016. № 23. С. 35-40.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/8861>

5. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус інституту нотаріату в Україні. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади організації та здійснення публічної влади», присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова. Хмельницький. 2023. С. 199-201.

https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2023.pdf

6. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ТЕМА 6. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

Практичне заняття:

1. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.
2. Місце вчинення нотаріальних дій
3. Оплата вчинюваних нотаріальних дій
4. Строки вчинення нотаріальних дій
5. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій
6. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії
7. Нотаріальне діловодство
8. Нотаріальна звітність та оподаткування.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Скажіть будь-ласка, з якими, на Ваш погляд, проблемами стикається нотаріус під час встановлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії? Поясніть свою думку.
2. Які на Вашу думку особливості підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів з особами, які мають фізичні вади. Обґрунтуйте Вашу доповідь.
3. Як Ви вважаєте, яким чином перевіряються документи, що подаються для вчинення нотаріальної дії? Чи потрібен долучитися експерт, якщо у нотаріуса є сумніви щодо справжності підпису та печатки на документах?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Відповідно до ст. 54. Закону про нотаріат нотаріуси засвідчують правочини, які відповідно до закону підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню. На вимогу фізичної або юридичної особи будь-який правочин за її участю може бути засвідчений нотаріально. Нотаріус при вчиненні нотаріальної дії перевіряє, чи відповідає зміст засвідчених ним угоди вимогам закону та дійсним намірам сторін.

Здобувач повинен знати, що нотаріальні дії можуть вчинятися будь-яким нотаріусом чи посадовою особою органів місцевого самоврядування, за винятком випадків, передбачених статтями 9, 55, 60, 65, 66, 71-73, 85 і 103 цього Закону, та інших випадків, передбачених законодавством України. Нотаріальні дії вчиняються в приміщенні державної нотаріальної контори, в державному нотаріальному архіві, у приміщенні, яке є робочим місцем приватного нотаріуса, у приміщенні органу місцевого самоврядування, у приміщенні дипломатичного представництва або консульської установи.

В окремих випадках, якщо особа не може з'явитися в зазначене приміщення, а також якщо того вимагають особливості вчинюваної нотаріальної дії, нотаріальні дії можуть бути вчинені поза зазначеними приміщеннями. Нотаріусами засвідчуються всі правочини, для яких за законом обов'язкова нотаріальна форма. Відповідно до ст. 209 Цивільного кодексу України, за бажанням фізичної чи юридичної особи, будь-який правочин може бути нотаріально засвідчений.

При посвідченні правочинів нотаріус має встановити такі факти:

1. Встановлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. При вчиненні нотаріальної дії нотаріуси, посадові особи, які здійснюють нотаріальні дії, встановлюють особу учасників цивільних відносин, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії. Не допускається вчинення нотаріальної дії у разі відсутності осіб – її учасників або їх уповноважених представників. Встановлення особи здійснюється за паспортом громадянина України або за іншими документами, які унеможливають будь-які сумніви щодо особи громадянина, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії.

2. Відповідність правочину вимогам закону та дійсним намірам сторін. Тобто нотаріус повинен встановити, наскільки громадянин розуміє значення своїх дій, оцінити, наскільки вільним є волевиявлення особи, зрозуміти, чи немає у громадянина сумнівів, і чи відповідає дана дія закону.

3. Право власності на майно, що відчужується. Цей факт підтверджується різними правостановлюючими документами, які нотаріус приймає за наявності на них запису про реєстрацію.

4. Дозвіл органів опіки та піклування (у необхідних випадках). Нотаріус не має права без дозволу органу опіки та піклування, укладати правочини щодо порушення прав неповнолітніх.

5. Повноваження представника (наявність довіреності). При вчиненні правочину представником нотаріус повинен перевірити його повноваження, встановити особу та перевірити наявність довіреності.

Здобувач повинен знати, що нотаріус засвідчує правочини, що передбачають будь-який перехід права власності на об'єкти нерухомості та незавершеного будівництва, лише за наявності документа про оплату до бюджету податку на доходи фізичних осіб, обчисленої з ціни, зазначеної в правочині, але не нижчою за оціночну вартість такого майна, визначеної суб'єктом оціночної діяльності відповідно до вимог нормативно-правових актів з оцінки майна, та документа щодо оціночної вартості.

Нотаріальні дії можуть здійснюватися будь-яким нотаріусом або посадовою особою органів місцевого самоврядування, за винятком випадків, передбачених статтями 9, 55, 60, 65, 66, 71-73, 85 та 103 Закону та інших випадків, передбачених законодавством України. Наприклад, посвідчення договорів про відчуження, іпотеки житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна здійснюється за місцезнаходженням такого майна або за місцезнаходженням юридичної особи або за зареєстрованим місцем проживання фізичної особи – однією із сторін відповідного договору.

Здобувач повинен знати, що питання нотаріального діловодства регламентуються Порядком вчинення нотаріусами нотаріальних дій від 22.02.2012 р. та Правилами нотаріального діловодства, затвердженими Наказом Міністра юстиції від 22.12.2010 р. Нотаріальне діловодство здійснюється виключно державною мовою. Розглядаючи вимоги до нотаріальних документів,

слід зазначити, що нотаріус не приймає для вчинення нотаріальних дій документи, що мають підчистки, закреслені слова або інші необумовлені виправлення, документи, текст яких неможливо прочитати внаслідок пошкодження, а також написані олівцем.

Тексти нотаріально посвідчуваних угод, свідоцтв копій документів і виписок з них, тексти перекладів і заяв повинні бути написані ясно і чітко; числа та терміни мають бути позначені хоча б один раз прописом, а найменування юридичних осіб – без скорочення та із зазначенням їх адреси. Прізвища, імена та по батькові громадян мають бути написані повністю із зазначенням місця їх реєстрації. Документи нотаріального діловодства та архів приватного нотаріуса є власністю держави та перебувають у володінні та користуванні приватного нотаріуса у зв'язку із здійсненням ним нотаріальної діяльності.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
5. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів: Наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>

6. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>
7. Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства: Наказ Міністерства юстиції України від 17.02.2014 р. № 357/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0298-14#Text>.

Додаткова література:

1. Ільєва Н. В., Мадей Д. А. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. *Правова держава: фахове наукове видання*. Одеса: 2022. № 46. С. 35-42. <http://pd.onu.edu.ua/article/view/257805/256423>
2. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус інституту нотаріату в Україні. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади організації та здійснення публічної влади», присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова. Хмельницький. 2023. С. 199-201. https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2023.pdf

ТЕМА 7. ОСОБЛИВОСТІ НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ДОГОВОРІВ ТА ПРАВОЧИНІВ

Практичне заняття:

1. Загальні правила посвідчення правочинів.
2. Посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу.
3. Посвідчення нотаріусом договору дарування.
4. Посвідчення нотаріусом договору оренди.
5. Посвідчення нотаріусом договору ренти.
6. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання.
7. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору.
8. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору.
9. Посвідчення договору про розподіл майна.
10. Посвідчення нотаріусом аліментного договору.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Особливості нотаріального посвідчення правочинів в зарубіжних країнах.
2. Особливості нотаріального посвідчення договорів в зарубіжних країнах.
3. Перелік документів, які не підлягають нотаріальному посвідченню.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Здобувач повинен знати, що правочини засвідчуються нотаріусом, якщо кожна зі сторін однаково розуміє значення, умови правочину та його правові наслідки, про що свідчать особисті підписи сторін на правочині. Нотаріус перевіряє дієздатність фізичних осіб, правоздатність юридичних осіб. Визнати громадянина недієздатним чи обмежено дієздатним може лише суд. У разі необхідності нотаріусу надається довідка про те, що особа не страждає на психічний розлад, який може вплинути на її здатність усвідомлювати свої дії та (або) керувати ними.

При перевірці правоздатності юридичних осіб, які беруть участь у правочині, нотаріуси зобов'язані ознайомитися зі статутом або положенням юридичної особи та перевірити, чи відповідає нотаріальна дія, яка вчиняється, правам, наданим юридичній особі її статутом. Нотаріусу подається довіреність

або інший документ, який надає повноваження представнику. Дійсність довіреності, нотаріально засвідченої відповідно до законодавства України, перевіряється нотаріусом за допомогою Єдиного реєстру довіреностей. Згода інших заінтересованих осіб на посвідчення правочину. При посвідченні правочину відчуження квартири, яка є спільною власністю подружжя, нотаріус повинен переконатися, чи є згода другого з подружжя, завірена нотаріально.

Здобувач повинен знати, що шлюбний договір обов'язково укладається у 3-х примірниках, у письмовій формі та нотаріально засвідчується державним чи приватним нотаріусом. Перед оформленням документів нотаріус повинен роз'яснити сторонам їхні права та обов'язки. При цьому договір може бути укладений як особами, що подали заяву про реєстрацію шлюбу, і тоді він набирає чинності в день реєстрації шлюбу, так і подружжям. У такому разі документ діє з моменту нотаріального посвідчення.

Договір про поділ майна, якому надання юридичної сили необхідно засвідчити у нотаріуса, є яскравим прикладом такого позасудового вирішення питання розподілу майна. У договорі сторони можуть домовитися на тих умовах, які вважають за потрібне за взаємною згодою сторін. У договорі поділу майна діють принципи судового розподілу майна, тобто. Особисте майно одного чоловіка може стати особистим майном іншого.

Здобувач повинен знати, що аліментний договір укладається у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню. Пов'язані такі законодавчі вимоги тим фактом, що цей документ має на увазі регламентацію майнових відносин між подружжям. Крім того, задіяний нотаріус повинен стежити за правильністю оформлення договору, коректності викладеної в ньому інформації тощо.

Посвідчення договорів про відчуження житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, іншого нерухомого майна здійснюється за місцезнаходженням такого майна або за місцезнаходженням юридичної особи або за зареєстрованим місцем проживання фізичної особи - однією зі сторін відповідного договору. У процесі проведення цієї угоди нотаріус обов'язково

перевіряє наявність, і навіть справжність всіх необхідних їй законного здійснення документів. Отже, можливі ризики всіх сторін угоди зводяться до мінімуму.

Договір купівлі-продажу квартири має бути оформлений у письмовій формі та засвідчений нотаріусом, як це передбачено законодавством. Зазвичай у договорі купівлі-продажу обов'язково вказують основні реквізити сторін, які укладають угоду, і навіть місцезнаходження предмета угоди, тобто, квартири. Також описують зобов'язання сторін договору щодо один одного, визначають всі необхідні терміни та суми.

Договір дарування є особливою угодою, яка оформляється письмово. Відповідно до такого документа одна сторона, якою виступає власник майна, дарує право власності іншій стороні. Важливо розуміти, що з законності проведення такої угоди, необхідно обов'язково пройти нотаріальне засвідчення договору дарування.

Здобувач повинен знати, що нотаріальне посвідчення іпотечного договору здійснюється за місцем знаходження нерухомості, що є предметом іпотеки, або за місцем знаходження іпотекодержателя чи іпотекодавця. Договір про заставу майна засвідчується нотаріусом за умови надання документів, що підтверджують право власності на майно. При посвідченні договору іпотеки нотаріус роз'яснює сторонам порядок державної реєстрації речових іпотеки та порядок задоволення забезпечених іпотекою вимог з допомогою предмета іпотеки, що зазначається у тексті договору.

Договір довічного утримання укладається між двома сторонами, одна з яких зазвичай є непрацездатною і через непрацездатність готова передати нерухомість іншій стороні, яка натомість за гроші, допомогу, догляд та ін. (визначається умовами договору) отримає цю нерухомість після смерті непрацездатної особи.

Про всі нотаріальні дії, вчинені нотаріусами або посадовими особами органів місцевого самоврядування, робиться запис у реєстрах для реєстрації

нотаріальних дій після того, як нотаріус зробить посвідчувальний напис на документі або підпише документ, що ним видається.

Кожна нотаріальна дія реєструється під окремим порядковим номером. Номер, під яким нотаріальна дія зареєстрована, зазначається на документі, що видається нотаріусом, чи в посвідчувальному написі.

Реєстр для реєстрації нотаріальних дій повинен бути прошнурований, аркуші пронумеровані. Кількість аркушів у реєстрі повинна бути засвідчена підписом посадової особи відповідного територіального органу Міністерства юстиції України та його печаткою. Кожний нотаріус веде окремий реєстр.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
5. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів: Наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>
6. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>

7. Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства: Наказ Міністерства юстиції України від 17.02.2014 р. № 357/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0298-14#Text>.

Додаткова література:

1. Ільєва Н. В. Правове регулювання вчинення морських протестів нотаріусами в Україні. IX міжнародна науково-практична конференція «Морське право: історія, сучасність, перспективи розвитку: матер. конф. Одеса, 2015. С. 79-81.
https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=bx6uZcAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=bx6uZcAAAAJ:YOf2qJgpHMC
2. Ільєва Н. В. Процесуальний порядок складення нотаріусом акта про морський протест. X міжнародна науково-практична конференція «Морське право та менеджмент: матер. конф. Одеса, 2016. С. 140-143.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/8793>

ТЕМА 8. ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ НОТАРІУСОМ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ

Практичне заняття:

1. Оформлення нотаріусом спадщини в Україні.
2. Особливості оформлення нотаріусом спадщини під час воєнного стану в Україні.
3. Посвідчення нотаріусом секретного заповіту.
4. Посвідчення нотаріусом заповіту подружжя.
5. Посвідчення нотаріусом заповіту з умовою.

6. Охорона спадкового майна.
7. Порядок посвідчення нотаріусом спадкового договору.
8. Посвідчення нотаріусом договору про зміну черговості спадщини.
9. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Як Ви вважаєте, які проблеми виникають при оформленні нотаріусом спадщини під час воєнного стану в Україні? Висловіть Вашу думку.
2. Поясніть будь-ласка, при посвідченні нотаріусом договору про зміну черговості спадщини які можуть бути особливості при вчиненні такого правочину? Обґрунтуйте Вашу думку.
3. Який строк передбачений законодавством для видачі свідоцтва про право на спадщину? Є винятки під час воєнного часу при прийнятті спадщини та реєстрації заяви в Спадковому реєстрі?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Здобувач повинен знати, що законодавчі загальні та процесуальні норми оформлення права на спадщину закріплені у Цивільному кодексі України, Законі України «Про нотаріат» та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Нотаріус, який одержав від спадкоємців повідомлення про відкриття спадщини, зобов'язаний сповістити про це тих спадкоємців, місце проживання яких йому відомо. Нотаріус також може викликати спадкоємців шляхом публічного оголошення або повідомлення про це ЗМІ. Заява про прийняття спадщини подається спадкоємцями особисто. Нотаріус заводить спадкову справу, в якій протягом 6 місяців збирає всі документи від усіх спадкоємців, визначає спадкову масу та дані про всіх спадкоємців ступінь спорідненості.

Так, здобувач повинен знати, що в умовах воєнного або надзвичайного стану спадкова справа заводиться за зверненням заявника будь-яким

нотаріусом України, незалежно від місця відкриття спадщини (останнє місце проживання спадкодавця, а якщо місце проживання спадкодавця невідоме, місцем відкриття спадщини є місцезнаходження нерухомого майна або основної його частини, а за відсутності нерухомого майна – місцезнаходження основної частини рухомого майна).

Посвідчення нотаріусом договору про зміну черговості одержання спадкоємцями за законом права на спадкування. Черговість отримання спадкоємцями згідно із законодавством може бути змінено нотаріально засвідченим договором зацікавлених спадкоємців, укладеним після відкриття спадщини. Цей договір не повинен порушити права спадкоємця, який бере участі у ньому, і навіть спадкоємця, який має право на обов'язкову частку у спадщині.

Здобувач повинен знати, що заповіт складається нотаріусом у письмовій формі, із зазначенням місця та часу його складання. Заповідач має право заповідати все своє майно будь-якій особі. Цікавий момент: після прийняття ЦК спадкоємцем за заповітом може бути не тільки родич і близький покійного, а й будь-яка інша людина, організація, держава Україна та ін.

У ст. 1248 ЦК передбачено посвідчення заповіту нотаріусом. Нотаріус засвідчує заповіт, написаний заповідачем власноруч або за допомогою загальноприйнятих технічних засобів. Якщо заповідач через фізичні недоліки не може сам прочитати заповіт, посвідчення заповіту має відбуватися за допомогою свідків.

Деякі особливості встановлені у ст. 1249 ЦК для посвідчення нотаріусом секретних заповітів. Секретним є заповіт, що посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом. Особа, яка склала секретний заповіт, подає його у вже заклясеному конверті нотаріусу. На конверті має бути підпис заповідача. Нотаріус ставить на конверті свій підпис, скріплює печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт і опечатує.

Нотаріус оформляє заповіт з умовою, визначеного у заповіті, і лише за виконання цієї умови (одержання освіти, проживання у певному місці,

народження дитини тощо) спадкоємець може претендувати на майно. Умова, визначена у заповіті, є нікчемною, якщо вона суперечить закону чи моральним засадам суспільства. Наприклад, дідусь заповів квартиру своєму онуку, але за умови, що він її отримає лише після здобуття вищої юридичної освіти.

Здобувач повинен знати, що подружжя має право скласти спільний заповіт у нотаріуса щодо майна, яке належить їм на праві спільної сумісної власності. Особливість заповіту подружжя полягає в двоступеневому переходу права власності на заповідальне майно. Надаючи певного визначення спільному заповіту подружжя, можна сказати, що він є домовленістю між подружжям про перехід прав власності на суспільне набуте майно після смерті обох з подружжя до визначених спільним рішенням спадкоємців. При цьому заповіт може бути складений щодо всього спільного майна подружжя або стосовно його частини, яка конкретно обумовлюється в даному заповіті. При складанні заповіту подружжя частка у праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до іншого подружжя, яке його пережило. У разі смерті останнього право на спадкування мають особи, визначені подружжям у заповіті.

Законність спадкування має бути підтверджена правовстановлюючим документом, який на прохання спадкоємців видається нотаріусом — свідоцтвом про право на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину - це офіційний документ, що підтверджує факт прийняття спадщини. Видається свідоцтво двох видів – за законом чи за заповітом. Відповідно до розд. 7 Закону «Про нотаріат» та п.п. 4.14, 4.15, 4.18 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України нотаріус обов'язково перевіряє склад спадкового майна та видає свідоцтво про право на спадщину на майно, що підлягає реєстрації, лише після подання спадкоємцями правовстановлюючих документів про його належність спадкодавцю.

Нотаріус або в сільських населених пунктах - посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування, уповноважена на вчинення нотаріальних дій, при видачі свідоцтва про право на спадщину за законом

перевіряє факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, наявність підстав для закликання до спадкоємства за законом осіб, які подали заяву про видачу свідоцтва, та склад спадкового майна.

Спадкоємці за законом, які позбавлені можливості подати документи, що підтверджують наявність підстав для закликання до спадкоємства, можуть бути за письмовою згодою всіх інших спадкоємців, які прийняли спадщину і подали докази родинних, шлюбних чи інших відносин із спадкодавцем, включені до свідоцтва про право на спадщину.

Нотаріус або в сільських населених пунктах - посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування, уповноважена на вчинення нотаріальних дій, при видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом перевіряє факт смерті спадкодавця, наявність заповіту, час і місце відкриття спадщини, склад спадкового майна.

Нотаріус або посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування, уповноважена на вчинення нотаріальних дій, також перевіряє коло осіб, які мають право на обов'язкову частку в спадщині.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.

5. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів: Наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>
6. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>
7. Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства: Наказ Міністерства юстиції України від 17.02.2014 р. № 357/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0298-14#Text>.

Основна література:

1. Білько К. Ф. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Нац. академії наук України. Київ, 2015. 206 с.
<http://idpnan.org.ua/files/bilko-k.f.-administrativno-pravove-zabezpechennya-organizatsiyi-ta-diyalnosti-notariatu-v-ukrayini .pdf>
2. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
3. Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному і приватному праві : кол. монографія / М. А. Баламуш, Н. В.

Ільєва, О. М. Миколенко [та ін.] ; за заг. ред.: О. В. Гаран, О. І. Миколенко.
Одеса : Фенікс, 2023. 300 с. 17,44 ум.арк. С. 161-202.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34554>

4. Дякович М. М. Хрестоматія нотаріального права України: навч.посіб. 2-е вид. К.: Істина, 2018. 480 с.
5. Долинська М. С.. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.
https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ II

1. Оберіть вичерпну відповідь: відповідно до Закону України «Про нотаріат» правовою основою діяльності нотаріату є:

- а) Конституція України, Закон України «Про нотаріат», та інші законодавчі акти України;
- б) лише Закон України «Про нотаріат»;
- в) Закон України «Про нотаріат», Цивільний кодекс України та Сімейний кодекс України;
- г) лише Конституція України;
- д) Конституція України, Закон України «Про нотаріальну діяльність», та інші законодавчі акти.

2. Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на:

- а) державних нотаріусів;
- б) державних та звичайних нотаріусів;
- в) державних та приватних нотаріусів;
- г) приватних та публічних нотаріусів;
- д) жодна з наведених відповідей не є вірна.

3. Вставте пропущений елемент у законодавче визначення: Нотаріат в Україні - це _____, на які покладено обов'язок

посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності:

- а) система органів;
- б) система органів і посадових осіб
- в) жодна з наведених відповідей не є вірною;
- г) посадові особи;
- д) нотаріуси.

4. Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають _____:

- а) однакову юридичну силу;
- б) документи, видані державними нотаріусами мають більшу юридичну силу, ніж документи, видані приватними нотаріусами;
- в) документи, видані приватними нотаріусами мають більшу юридичну силу, ніж документи, видані державними нотаріусами;
- г) усі відповіді правильні;
- д) жодна з наведених відповідей не є вірною.

5. Установчими документами товариства є:

- а) статут або засновницький договір;
- б) статут;
- в) засновницький договір;
- г) установчий акт;
- д) жодна з наведених відповідей не є вірною.

6. Відповідно до Закону України «Про нотаріат» нотаріус зобов'язаний:

- а) витребувати від підприємств, установ і організацій відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;
- б) одержувати плату за надання додаткових послуг правового та технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій;

- в) відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам;
- г) складати проекти угод і заяв, виготовляти копії документів та виписки з них, а також давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій і консультації правового характеру.
- д) жодна з наведених відповідей не є вірною.

7. Відповідно до Закону України «Про нотаріат» нотаріус має право:

- а) здійснювати свої професійні обов'язки відповідно до цього Закону і принесеної присяги, дотримуватися правил професійної етики;
- б) зберігати в таємниці відомості, одержані ним у зв'язку з вчиненням нотаріальних дій;
- в) відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам;
- г) вести нотаріальне діловодство та архів нотаріуса відповідно до встановлених правил;
- д) витребувати від підприємств, установ і організацій відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;

8. Відповідно до Закону України «Про нотаріат» нотаріус зобов'язаний:

- а) відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам;
- б) вести нотаріальне діловодство та архів нотаріуса відповідно до встановлених правил;
- в) дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх пошкодження чи знищення;
- г) жодна з наведених відповідей не є вірною.
- д) усі відповіді правильні;

9. Відповідно до Закону України «Про нотаріат» нотаріус має право:

- а) витребувати від підприємств, установ і організацій відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;

б) одержувати плату за надання додаткових послуг правового та технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій;

е) жодна з наведених відповідей не є вірною.

ж) усі відповіді правильні;

з) складати проекти угод і заяв, виготовляти копії документів та виписки з них, а також давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій і консультації правового характеру.

10. Вставте пропущений елемент у законодавче визначення: відповідно до Закону України «Про нотаріат» нотаріальна таємниця - це сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про _____”

а) особу та її родичів;

б) особу, її майно;

в) особисті майнові та немайнові права і обов'язки;

г) особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо;

д) жодна з наведених відповідей не є вірною.

11. Порядок допуску до складання кваліфікаційних іспитів та їх проведення встановлюється:

а) Міністерством юстиції України;

б) Кабінетом Міністрів України;

в) Президентом України;

г) Верховною Радою України;

д) територіальними органами юстиції.

12. Строк повноважень персонального складу Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату становить:

а) 1 рік;

б) 2 роки;

в) 3 роки;

г) 4 роки;

д) 5 років.

13. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату затверджується:

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) Міністерством юстиції України;
- в) Президентом України;
- г) Верховною Радою України;
- д) територіальними органами юстиції.

14. На підставі результатів складеного іспиту Вища кваліфікаційна комісія нотаріату приймає рішення про видачу (або відмову у видачі) Міністерством юстиції України:

- а) свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- б) посвідчення про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- в) свідоцтва про набуття статусу нотаріуса;
- г) жодна з наведених відповідей не є вірною;
- д) усі відповіді правильні.

15. Яке з наведених тверджень є правильним:

- а) нотаріальні дії здійснюються адвокатами;
- б) реєстр нотаріусів веде нотаріальна палата;
- в) нотаріальна палата здійснює підприємницьку діяльність;
- г) нотаріус посвідчує безспірні факти;
- д) усі відповіді правильні.

16. Особи, які не склали кваліфікаційний іспит, допускаються до наступного його складання не раніш як _____:

- а) 1 рік;
- б) 2 роки;
- в) 3 роки;
- г) 4 роки;
- д) повторна здача іспиту не допускається.

17. Вкажіть найбільш повну правильну відповідь, відповідно до Закону України «Про нотаріат» помічником нотаріуса може бути:

- а) громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту;
- б) громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як три роки;
- в) громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як два роки;
- г) громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як один рік;
- д) жодна з наведених відповідей не є вірною

18. Територіальна одиниця, в межах якої нотаріус здійснює нотаріальну діяльність і в межах якого знаходиться державна нотаріальна контора, в якій працює державний нотаріус, або робоче місце (контора) приватного нотаріуса – це:

- а) нотаріальна контора;
- б) нотаріальний округ;
- в) нотаріат;
- г) жодна з наведених відповідей не є вірною
- д) усі відповіді правильні

19. Стаж роботи помічника нотаріуса у сфері права відповідно до Закону України «Про нотаріат» становить:

- а) 1 рік;
- б) 2 роки;
- в) 3 роки;
- г) 4 роки;
- д) такий стаж до уваги не береться.

20. Контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюються:

- а) Міністерством юстиції України;

- б) територіальними органами юстиції;
- в) Нотаріальною палатою України;
- г) усі відповіді правильні

21. Нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо:

- а) вчинення такої дії суперечить законодавству України;
- б) не подано відомості (інформацію) та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії;
- в) дія підлягає вчиненню іншим нотаріусом або посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії;
- г) є сумніви у тому, що фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії або ця особа діє під впливом насильства;
- д) усі відповіді правильні.

22. Нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо:

- а) є сумніви у тому, що фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії або ця особа діє під впливом насильства;
- б) з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулась особа, яка в установленому порядку визнана недієздатною, або уповноважений представник не має необхідних повноважень;
- в) правочин, що укладається від імені юридичної особи, суперечить цілям, зазначеним у їх статуті чи положенні, або виходить за межі їх діяльності;
- г) жодна з наведених відповідей не є вірною;
- д) усі відповіді правильні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ТА РЕЄСТРАЦІЙНИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

ТЕМА 9. СТВОРЕННЯ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ НОТАРІАТУ. ЕЛЕКТРОННИЙ НОТАРІАТ

Практичне заняття:

1. Створення електронної системи нотаріату та е-нотаріат в Україні.
2. Введення електронного нотаріату в Україні та його перспективи.
3. Електронна нотаріальна інформаційна система «E-Notar».
4. Електронний реєстр нотаріальних дій.
5. Електронний нотаріальний архів.
6. Електронне робоче місце нотаріуса.
7. Кваліфікований електронний підпис нотаріуса.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Цифровізація нотаріальної діяльності в Україні.
2. Особливості електронного нотаріату в Україні.
3. Електронний нотаріат в зарубіжних країнах.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Здобувач повинен знати, що можливість використання під час здійснення електронних правочинів задекларована як у міжнародних актах, так і в українському законодавстві: Цивільному кодексі України, законах «Про електронні довірчі послуги», «Про електронні документи та електронний документообіг». Нотаріус повинен мати кваліфікований електронний підпис, виданий кваліфікованим надавачем електронних довірчих послуг. Сертифікат відкритого ключа нотаріуса повинен мати атрибут, який ідентифікує нотаріуса

та відповідний нотаріальний округ. Сертифікат відкритого ключа нотаріуса повинен бути заблокований невідкладно після внесення інформації до Єдиного реєстру нотаріусів України про зупинення чи припинення нотаріальної діяльності нотаріуса.

Нотаріуси не мають права передавати свій кваліфікований електронний підпис іншій особі. В Україні вже на даному етапі розвитку електронного уряду нотаріуси під час здійснення своєї діяльності мають доступ до відомостей та є реєстраторами відповідних держреєстрів, доступ нотаріусів до перелічених реєстрів здійснюється за допомогою КЕП.

Зокрема, масштабна цифровізація нотаріальної діяльності передбачає:

- відмова від ведення паперових книг обліку діяльності нотаріуса;
 - зменшення кількості документів, які особа має подавати для вчинення нотаріальної дії;
 - автоматизацію низки процесів у діяльності нотаріусів;
 - ефективна інформаційна взаємодія між державними інформаційними ресурсами;
 - ведення нотаріального архіву в електронній формі.
- запровадження електронної системи нотаріату на законодавчому та технічному рівнях;
 - надання можливості нотаріального засвідчення вмісту веб-сторінок та паперових копій електронних документів;
 - спрощення процедури здійснення апостилів шляхом електронної взаємодії між нотаріусами та Мін'юстом.

Здобувач повинен знати, що у сфері нотаріату буде запущено електронний реєстр нотаріальних дій, електронне робоче місце нотаріуса, електронний архів нотаріусів. Електронний реєстр нотаріальних дій відповідно до міжнародних стандартів та практики країн латинського нотаріату розробляє та впроваджує професійна самоврядна організація Нотаріальна палата України. Власником, адміністратором та розпорядником цієї системи стане Нотаріальна палата України. Для переходу на Е-нотаріат необхідно створення електронного

реєстру нотаріальних дій та електронної нотаріальної інформаційної системи «E-Notar». В систему повинні входити нотаріальні реєстри та реєстри, які використовуються та можуть наповнюватись іншими користувачами, крім нотаріусів.

Здобувач повинен знати, що серед переваг роботи з електронним реєстром нотаріальних дій для внутрішнього діловодства нотаріусів – відсутність паперових книг та журналів, автоматичне формування звітів, автоматичне заповнення описів та номенклатури. Також E-нотаріат відкриває перспективи нотаріального посвідчення угод із використанням електронних засобів зв'язку.

Електронна система нотаріату – державна автоматизована інформаційна система, призначена для збору, накопичення, обробки, збереження, захисту та використання відомостей щодо нотаріальної діяльності та забезпечення усіх видів інформаційної взаємодії (обміну).

Здобувач повинен знати, що складовими електронної системи нотаріату є електронний нотаріальний архів, електронний реєстр нотаріальних дій, електронне робоче місце нотаріуса та інші підсистеми, визначені положенням про електронну систему нотаріату, що затверджується Міністерством юстиції України за погодженням з Нотаріальною палатою України.

Електронне робоче місце нотаріуса є підсистемою, в якій забезпечується налаштування процесу вчинення нотаріальних дій та виконання функцій, делегованих державою, розробка шаблонів (зразків) документів, підготовка нотаріальних документів, відправлення запитів та отримання інформації з єдиних та державних реєстрів, кадастрів, інших інформаційних систем, доступ нотаріусів до яких передбачений законодавством, обмін іншою інформацією в електронній формі, необхідною для вчинення нотаріальних дій або виконання функцій, делегованих державою.

Здобувач повинен знати, що Електронний реєстр нотаріальних дій є підсистемою, що забезпечує реєстрацію та облік вчинених нотаріальних дій, а

також зберігання, захист, пошук та перегляд відповідних відомостей. Держателем електронної системи нотаріату є Міністерство юстиції України.

Технічним адміністратором електронної системи нотаріату є державне підприємство, що належить до сфери управління Міністерства юстиції України. Технічний адміністратор здійснює заходи із створення та супроводження програмного забезпечення електронної системи нотаріату, відповідає за технічне і технологічне забезпечення, збереження та захист (зокрема через створення резервної копії) відомостей, що містяться в електронній системі нотаріату.

Функціональним адміністратором підсистем електронного робочого місця нотаріуса, електронного реєстру нотаріальних дій та інших підсистем, визначених положенням про електронну систему нотаріату, є Нотаріальна палата України.

Здобувач повинен знати, що Електронна система нотаріату є державною власністю, її відомості є складовою Національного архівного фонду і підлягають постійному зберіганню. Внесення відомостей до електронної системи нотаріату та користування такими відомостями здійснюється відповідно до цього Закону та положення про електронну систему нотаріату. Програмне забезпечення електронної системи нотаріату розробляється відповідно до державних стандартів та забезпечує сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави, а також передбачає технічну можливість підключення програмного забезпечення, яке використовується Нотаріальною палатою України для виконання її статутних завдань, на умовах, визначених технічним адміністратором електронної системи нотаріату.

Здобувач повинен знати, що вилучення будь-яких документів або частин електронної системи нотаріату не допускається, крім випадків, передбачених законом. Нотаріальна палата України є держателем розробленого за її замовленням програмного забезпечення, призначеного для виконання

статутних завдань Нотаріальної палати України та здійснення професійного саморегулювання.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
3. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
4. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>

Основна література:

1. Ільєва Н. В., Мадей Д. А. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2022. № 46. С. 35-42.
<http://pd.onu.edu.ua/article/view/257805/256423>
2. Ільєва Н. В. Створення електронного нотаріату в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали 77-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 23-25 листоп. 2022 року. Одеса : Олді плюс, 2022. С. 9-12.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34874>
3. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

4. Долинська М. С. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

5. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ТЕМА 10. ВЧИНЕННЯ НОТАРІУСОМ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРАТОРА В УКРАЇНІ

Практичне заняття:

1. Функції нотаріуса як державного реєстратора.
2. Використання нотаріусом відомостей єдиних та державних реєстрів.
3. Єдиний реєстр нотаріусів.
4. Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів.
5. Єдиний реєстр довіреностей.
6. Державний реєстр речових прав на нерухомість.
7. Спадковий реєстр.
8. Державний реєстр обтяжень рухомого майна.

9. Реєстр спеціальних бланків документів Інформаційної системи Міністерства юстиції України.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Використання нотаріусом відомостей Єдиного державного демографічного реєстру.
2. Використання нотаріусом відомостей Державного реєстру актів цивільного стану громадян.
3. Використання нотаріусом відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

Здобувач повинен знати, що у діяльності нотаріуса часто стикаємося із поняттям «реєстрація». З реформою нотаріату, яка триває вже кілька років, це поняття зустрічається все частіше. Ст. 52 Закону України «Про нотаріат» від 02 вересня 1993 року так і називається «Реєстрація нотаріальних дій». Про реєстрацію нотаріальних дій йдеться також і у Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженому Наказом Міністерства юстиції України № 296/5 від 22 лютого 2012 року. Зокрема, Глава 11 Порядку називається «Реєстрація нотаріальної дії та визнання її вчиненою». Реформування нотаріату у сфері розширення компетенції нотаріуса щодо здійснення щоразу нових видів реєстрації призвело до необхідності визначення співвідношення нотаріальної діяльності і реєстраційної діяльності нотаріуса.

Враховуючи зміст ч. 1 ст. 52 Закону України «Про нотаріат», реєстрації підлягають усі нотаріальні дії. Так, реєстрацією нотаріальної дії є здійснення запису про її вчинення у Реєстрі для реєстрації нотаріальних дій. Згідно з нормою цієї статті про усі нотаріальні дії, вчинені нотаріусами робиться запис у Реєстрах для реєстрації нотаріальних дій після того, як нотаріус зробить посвідчувальний напис на документі або підпише документ, який він видає.

Вчинення посвідчувального напису на документі та скріплення його підписом та печаткою нотаріуса є завершальним етапом вчинення нотаріальної дії. Завершальним етапом вчинення нотаріальних дій, для яких проставлення посвідчувального напису законом не передбачено, є проставлення підпису та печатки нотаріуса). Тобто з цього моменту нотаріальна дія вважається вчиненою. Здійснення запису у Реєстрі стосується вже вчиненої нотаріальної дії. Це підтверджується Правилами ведення нотаріального діловодства, затверджених Наказом Мін'юсту України від 22.12.2010 р., згідно з яким у Реєстр вноситься запис про вже вчинену нотаріальну дію, тобто після підписання нотаріусом оформлюваного документа та проставлення печатки.

Здобувач повинен знати, що нотаріус як спеціальний суб'єкт, на якого з 1 січня 2013 року покладалися функції державного реєстратора прав на нерухоме майно, мав печатку такого реєстратора та здійснював повноваження відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно».

Щодо функцій державного реєстратора в Україні, необхідно зазначити, що з 01.01.2016 року державна реєстрація прав на нерухоме майно, юридичних осіб, фізичних осіб підприємців покладається також на нотаріусів як на спеціальних суб'єктів. З 1 січня 2016 р. фізична чи юридична особа після посвідчення нотаріусом правочину або видачі свідоцтва, предметом яких є нерухоме майно, зможе одночасно зареєструвати своє речове право цього ж нотаріуса шляхом подання відповідної заяви про реєстрацію. До прийняття законодавчих новел у нотаріусів вже був досвід реєстрації документів. Раніше функціонував Державний реєстр правочинів, тобто єдина комп'ютерна база даних, що містить інформацію про угоди, що підлягають державної реєстрації, забезпечує її зберігання, видачу та захист від несанкціонованого доступу.

Здобувач повинен знати, що одночасне посвідчення правочину та його реєстрація нотаріусом у реєстрі спрямовані на захист прав та законних інтересів власників нерухомого майна. Крім того, ймовірність внесення записів до зазначеного реєстру з помилками також зводиться до мінімуму, оскільки

нотаріус, засвідчуючи угоду або свідоцтво, ретельно перевіряє всі реквізити документів.

Закон України «Про нотаріат» доповнено статтею 46-1, якою передбачено повноваження нотаріусів у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Користування Державним реєстром речових прав на нерухоме майно здійснюється безпосередньо нотаріусом, який вчиняє відповідну нотаріальну дію. Нотаріус, яким вчинено нотаріальну дію з нерухомим майном, проводить державну реєстрацію прав, набутих виключно у результаті вчинення такої дії.

Нотаріус як спеціальний суб'єкт, на якого покладалися функції державного реєстратора прав на нерухоме майно, має печатку такого реєстратора та здійснює повноваження відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень». Нотаріус забезпечував державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень за нотаріально посвідченими ним правочинами.

Здобувач має розуміти, що ми маємо нову систему реєстрації нерухомого майна в Україні, яка наближена до титульної, але не передбачає основного елемента, характерного розвинутим країнам із такою ж титульною системою, як і в Україні, а саме: гарантій для добросовісного власника щодо захисту його прав на нерухоме майно, а також відповідальності держави за порушення таких прав на нерухоме майно, що закріплюються у державному реєстрі.

Якщо порівняти законодавство, наприклад, Німеччини, то між укладанням речового договору і внесенням запису до державного реєстру виникає право очікування. у романських правових системах заява подається будь-якою стороною угоди незалежно від іншої. Пояснюється це тим, що реєстр прав та договорів виконує принципово іншу функцію: крім реєстрації прав, існує забезпечення публічності (гласності) договорів, що є елементом фактичного складу, з яким пов'язують виникнення не лише речового права, а й фіксації переваг перед іншими покупцями.

Нотаріуси, відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», наділені повноваженнями державних реєстраторів прав на нерухоме майно та здійснюють державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень як при вчиненні нотаріальної дії, так і без вчинення нотаріальної дії.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
5. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>

Основна література:

1. Білько К. Ф. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Нац. академії наук України. Київ, 2015. 206 с.

http://idpnan.org.ua/files/bilko-k.f.-administrativno-pravove-zabezpechennya-organizatsiyi-ta-diyalnosti-notariatu-v-ukrayini_.pdf

2. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

3. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ТЕМА 11. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

Практичне заняття:

1. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні
2. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні
3. Порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону
4. Створення єдиного нотаріату в Україні.
5. Проблемні питання введення єдиного нотаріату та єдиної тарифікації в Україні.
6. Прийняття нотаріусами документів, оформлених за кордоном

7. Міжнародні договори.

8. Застосування законодавства іноземних держав

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Скажіть будь-ласка, які особливості та проблеми виникають при забезпеченні реалізації права спадкування? Обґрунтуйте свою позицію.

2. Поясніть, будь-ласка які питання виникають щодо забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав? Поясніть яка Ваша думка з цього приводу.

3. Розкрийте питання щодо застосування права при охороні спадкового майна та при видачі свідоцтва про право на спадщину.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ:

У Концепції реформування органів нотаріату в Україні передбачено, що Верховна Рада України має ухвалити новий закон «Про нотаріат» або внести суттєві зміни в діючий Закон України «Про нотаріат». Найсуттєвіші зміни - ліквідація державного та приватного нотаріату та введення єдиного нотаріату та створення електронного нотаріату, як у багатьох країнах латинського нотаріату.

Законопроектом № 5644 пропонується здійснити перехід до єдиного нотаріату, відмовившись від системи поділу нотаріусів на державних та приватних; розширити перелік повноважень нотаріусів, зокрема щодо реєстрації шлюбів та їх розірвання, надання нотаріусам функції медіації як способу позасудового врегулювання спорів; забезпечення доказів, встановлення фактів, що мають юридичне значення; запровадження електронної системи нотаріату на законодавчому та технічному рівнях; забезпечити доступність надання нотаріальних послуг у кожному нотаріальному окрузі.

Буде також здійснено передачу низки повноважень у сфері нотаріату від центрального органу влади до органу професійного самоврядування нотаріусів, тобто повноваження у сфері нотаріату передаються від Міністерства юстиції до Нотаріальної палати України; забезпечення повного підключення нотаріусів до Державного земельного кадастру; надання можливості нотаріального засвідчення змісту веб-сторінок та паперових копій електронних документів; спрощення процедури здійснення апостилів шляхом електронної взаємодії між нотаріусами та Мін'юстом.

Здобувач повинен знати, що величезна частина повноважень, контрольних функцій, функцій самоврядування, доступу, здійснення перевірок, визначення правила провадження нотаріального діловодства, організації нотаріальної діяльності – все це передається з Міністерства юстиції до Нотаріальної палати, яка залишається єдиним органом самоврядування нотаріусів в Україні. Де немає нотаріусів, НПУ забезпечуватиме їх наявність шляхом внутрішнього регулювання. Умовно кажучи, доплати, безоплатну оренду офісів чи інші преференції отримають ті, хто захоче зареєструвати свою нотаріальну діяльність на тих територіях, де потрібні їхні послуги, але де на сьогоднішній день немає нотаріусів.

Законопроект № 5644 безпосередньо не регулює це питання, розцінки у перспективі, вочевидь, зростуть. Пов'язано це тим, що пропонується скасувати поділ нотаріату на державний і приватний, а вартість послуг матиме нижній поріг, тобто. будуть встановлені мінімальні тарифи, гарантовані державою, оскільки сама незалежність нотаріату гарантується чітко означеною платою. Верхня межа нотаріальних розцінок буде встановлюватися ринком, конкуренцією та рентабельністю, адже нотаріальна діяльність – це бізнес, витрати на який повністю лягають на нотаріуса, а це купівля техніки, бланків, канцтоварів, утримання охорони, оплата оренди, плата за реєстри – і все за свій рахунок. Проте, малозабезпечені категорії населення матимуть пільги при оплаті за нотаріальні послуги. Держава компенсуватиме нотаріусам їхні витрати, не прямими погашеннями, а через податкові пільги.

Здобувач повинен знати, що у нинішніх умовах доцільно наділення приватних нотаріусів новими функціями, зокрема щодо медіації, реєстрації шлюбу, забезпечення доказів та ін. Щодо медіації то це забезпечить низку переваг. Наприклад, нотаріус може запропонувати оптимальні варіанти поділу спадкового майна або найприйнятніший спосіб формулювання окремих пунктів договору, якщо сторони не досягли згоди на момент звернення до нього. До переваг наділення нотаріусів повноваженнями медіатора на законодавчому рівні можна віднести також такі, не потрібно створювати новий інститут медіаторів, адже фактично споріднені функції нотаріату виконує вже тривалий час. Нотаріуси зможуть довести процедуру медіації до логічного завершення: посвідчення договору, засвідчення підпису на заяві тощо.

Ще однією новою функцією може стати реєстрація та розірвання шлюбів нотаріусами. У деяких європейських країнах нотаріусам вже надано такі повноваження (Іспанія, Франція, Румунія). До переваг запропонованих нововведень слід віднести: можливість надання повноцінної правової консультації щодо сутності шлюбу як правового інституту, режиму спільної сумісної власності подружжя, можливості укласти шлюбний договір, обставин, що перешкоджають укладенню шлюбу; зменшення навантаження на органи РАЦС та скорочення видатків з державного бюджету на їх утримання; індивідуальний підхід до клієнтів, які зможуть самостійно вибрати особу, яка проведе церемонію, не чекаючи черг.

Здобувач повинен знати, що можливість розірвати шлюб у нотаріуса розвантажить суди від позовів, пов'язаних із розподілом майна. При цьому одночасно з розірванням шлюбу вирішуватимуться інші юридичні питання, як надання правової консультації, оформлення договору про поділ майна, посвідчення аліментного договору. Це також зменшить навантаження на органи РАЦС та скоротить витрати з держбюджету на їх утримання. Крім того, не менш важливо, що від громадянина це вимагатиме набагато менших витрат порівняно із судовими справами про поділ майна подружжя.

Міністерство юстиції запровадило масштабну реформу нотаріату у 2023-2024 рр. Тому нинішня масштабна реформа, яка передбачає перехід до Є-нотаріату, це насамперед про безпеку, доступність та якість нотаріальних дій для громадян. Можливість використання під час здійснення електронних угод задекларована як у міжнародних актах, так і в українському законодавстві: Цивільному кодексі України, законах «Про електронні довірчі послуги», «Про електронні документи та електронний документообіг». Нотаріус повинен мати кваліфікований електронний підпис, виданий кваліфікованим надавачем електронних довірчих послуг.

Здобувач повинен знати, що нотаріуси відповідно до законодавства України, міжнародних договорів застосовують норми іноземного права. Нотаріуси приймають документи, складені відповідно до вимог іноземного права, а також вчиняють посвідчувальні написи за формою, передбаченою іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України.

Документи, які складено за кордоном з участю іноземних органів влади або які від них виходять, приймаються нотаріусами за умови їх легалізації органами Міністерства закордонних справ України. Без легалізації такі документи приймаються нотаріусами у тих випадках, коли це передбачено законодавством України, міжнародними договорами, в яких бере участь Україна.

Нотаріуси забезпечують докази, необхідні для ведення справ в органах іноземних держав. Дії для забезпечення доказів провадяться відповідно до цивільного процесуального законодавства України. Якщо міжнародним договором встановлено інші правила про нотаріальні дії, ніж ті, що їх містить законодавство України, то при вчиненні нотаріальних дій застосовуються правила міжнародного договору. Якщо міжнародний договір відносить до компетенції нотаріусів вчинення нотаріальної дії, не передбаченої законодавством України, нотаріуси вчиняють цю нотаріальну дію в порядку, встановлюваному Міністерством юстиції України.

Основна література:

1. Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному і приватному праві : кол. монографія / М. А. Баламуш, Н. В. Ільєва, О. М. Миколенко [та ін.] ; за заг. ред.: О. В. Гаран, О. І. Миколенко. Одеса : Фенікс, 2023. 300 с. 17,44 ум.арк. С. 161-202.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34554>

2. Долинська М. С.. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80i%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf

3. Ільєва Н. В. Імплементация міжнародних стандартів у сфері дотримання і захисту прав людини в правову систему України : кол. моногр. / за ред. д.ю.н., проф. Л.О. Корчової, к.ю.н., доц. З. В. Кузнецової. Одеса : Фенікс, 2017. 218 с. С. 68-88.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/28496>

4. Ільєва Н. В., Мадей Д. А. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2022. № 46. С. 35-42. <http://pd.onu.edu.ua/article/view/257805/256423>

5. Ільєва Н. В. Створення електронного нотаріату в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали 77-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 23-25 листоп. 2022 року. Одеса : Олді плюс, 2022. С. 9-12.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34874>

6. Нотаріат в Україні: навчальний посібник: за заг. ред. Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2016. 586 с.

<https://www.nam.kiev.ua/files/publications/notariat-v-ukraini-1032016.pdf>

7. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ III НАДАЮТЬСЯ
ТІЛЬКИ В ЕЛЕКТРОННОМУ ФОРМАТІ ІЗ ВНЕСЕНИМИ ЗМІНАМИ
ВІДПОВІДНО ДО ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

**ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРВІРКИ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ЗМІСТОВИМ
МОДУЛЕМ III**

1. Створення електронної системи нотаріату та е-нотаріат в Україні.
2. Введення електронного нотаріату в Україні та його перспективи.
3. Електронна нотаріальна інформаційна система «Е-Notar».
4. Електронний реєстр нотаріальних дій.
5. Електронний нотаріальний архів.
6. Електронне робоче місце нотаріуса.
7. Кваліфікований електронний підпис нотаріуса.
8. Цифровізація нотаріальної діяльності в Україні.
9. Особливості електронного нотаріату в Україні.
10. Електронний нотаріат в зарубіжних країнах.
11. Функції нотаріуса як державного реєстратора.
12. Використання нотаріусом відомостей єдиних та державних реєстрів.
13. Використання нотаріусом відомостей Єдиного державного демографічного реєстру.
14. Використання нотаріусом відомостей Державного реєстру актів цивільного стану громадян.
15. Використання нотаріусом відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

- 16.Єдиний реєстр нотаріусів.
- 17.Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів.
- 18.Єдиний реєстр довіреностей.
- 19.Державний реєстр речових прав на нерухомість.
- 20.Спадковий реєстр.
- 21.Державний реєстр обтяжень рухомого майна.
- 22.Реєстр спеціальних бланків документів Інформаційної системи Міністерства юстиції України.
- 23.Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні
- 24.Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні
- 25.Порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону
- 26.Створення єдиного нотаріату в Україні.
- 27.Проблемні питання введення єдиного нотаріату та єдиної тарифікації в Україні.
- 28.Прийняття нотаріусами документів, оформлених за кордоном
- 29.Міжнародні договори.
- 30.Застосування законодавства іноземних держав

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
«НОТАРІАТ УКРАЇНИ» (ЗАЛІК)

1. Виникнення та розвиток органів нотаріату в Україні.
2. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі.
3. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.
4. Поняття органів нотаріату в Україні.
5. Завдання та повноваження органів нотаріату в Україні.
6. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України
7. Вимоги до посади нотаріуса в Україні
8. Вимоги до помічника нотаріуса
9. Порядок складання кваліфікаційного іспиту
10. Правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату
11. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
12. Робоче місце приватного нотаріуса
13. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності.
14. Організаційні питання нотаріальної діяльності
15. Правовий статус нотаріуса.
16. Компетенція та повноваження нотаріуса
17. Права та обов'язки нотаріуса. Присяга нотаріуса.
18. Професійна етика нотаріуса. Нотаріальна таємниця.
19. Юридична відповідальність нотаріуса
20. Правовий статус помічника нотаріуса
21. Місце та строки вчинення нотаріальних дій.
22. Оплата вчинюваних нотаріальних дій
23. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій
24. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії
25. Правова природа нотаріальних актів

26. Нотаріальне діловодство. Нотаріальна звітність
27. Реєстрація нотаріальних дій
28. Оскарження відмови в вчиненні нотаріальної дії
29. Загальні правила посвідчення правочинів
30. Функції нотаріуса як державного реєстратора
31. Посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу
32. Посвідчення нотаріусом договору дарування
33. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання
34. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору
35. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору
36. Посвідчення договору про розподіл майна
37. Посвідчення нотаріусом аліментного договору
38. Вчинення нотаріусом виконавчого напису
39. Посвідчення нотаріусом довіреностей
40. Оформлення нотаріусом спадщини
41. Спадкування за законом та за заповітом
42. Посвідчення нотаріусом секретного заповіту
43. Посвідчення нотаріусом заповіту подружжя
44. Посвідчення нотаріусом заповіту з умовою
45. Порядок посвідчення нотаріусом спадкового договору
46. Посвідчення нотаріусом договору про зміну черговості спадщини
47. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину
48. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні
49. Створення електронної системи нотаріату та е-нотаріат в Україні.
50. Введення електронного нотаріату в Україні та його перспективи.
51. Електронна нотаріальна інформаційна система «E-Notar».
52. Електронний реєстр нотаріальних дій.
53. Електронний нотаріальний архів.
54. Електронне робоче місце нотаріуса.

55. Цифровізація нотаріальної діяльності в Україні.
56. Особливості електронного нотаріату в Україні.
57. Електронний нотаріат в зарубіжних країнах.
58. Функції нотаріуса як державного реєстратора.
59. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні
60. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні

«НОТАРІАТ УКРАЇНИ» (ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ. ЗАЛІК)

1. Поняття органів нотаріату в Україні.
2. Завдання та повноваження органів нотаріату в Україні.
3. Джерела нотаріально-процесуального права
4. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України
5. Вимоги до посади нотаріуса в Україні
6. Вимоги до помічника нотаріуса
7. Порядок складання кваліфікаційного іспиту
8. Правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату
9. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
10. Робоче місце приватного нотаріуса
11. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності.
12. Організаційні питання нотаріальної діяльності
13. Правовий статус нотаріуса.
14. Компетенція та повноваження нотаріуса
15. Права та обов'язки нотаріуса. Присяга нотаріуса.
16. Професійна етика нотаріуса. Нотаріальна таємниця.
17. Юридична відповідальність нотаріуса
18. Правовий статус помічника нотаріуса
19. Правовий статус оцінювача в нотаріальному процесі
20. Правовий статус експерта в нотаріальному процесі
21. Правовий статус перекладача в нотаріальному процесі

22. Місце та строки вчинення нотаріальних дій.
23. Оплата вчинюваних нотаріальних дій
24. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій
25. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії
26. Правова природа нотаріальних актів
27. Нотаріальне діловодство. Нотаріальна звітність
28. Реєстрація нотаріальних дій
29. Заміщення приватного нотаріуса
30. Судовий, адміністративний та громадський контроль
31. Відмова у вчиненні та оскарження незаконної нотаріальної дії
32. Оскарження відмови в вчиненні нотаріальної дії
33. Загальні правила посвідчення правочинів
34. Функції нотаріуса як державного реєстратора
35. Посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу
36. Посвідчення нотаріусом договору дарування
37. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання
38. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору
39. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору
40. Посвідчення договору про розподіл майна
41. Посвідчення нотаріусом аліментного договору
42. Посвідчення нотаріусом довіреностей
43. Оформлення нотаріусом спадщини
44. Спадкування за законом та за заповітом
45. Посвідчення нотаріусом секретного заповіту
46. Посвідчення нотаріусом заповіту подружжя
47. Посвідчення нотаріусом заповіту з умовою
48. Порядок посвідчення нотаріусом спадкового договору
49. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину
50. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні

**ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
З КУРСУ «НОТАРІАТ УКРАЇНИ»**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача, передбачена учбовим планом вивчення дисципліни «Нотаріат України».

Здобувачі заочного відділення виконують контрольну роботу та надають її на перевірку за місяць до іспитової сесії.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У випадку незарахування контрольної роботи вказуються причини цього.

Контрольна робота може бути не зарахована у випадках:

- виконаний не той варіант контрольної роботи;
- теоретичні завдання виконані з порушенням вимог до них, зокрема щодо об'єму;
- не виконані або невірно виконані одне або обидва практичні завдання.

Не зарахована контрольна робота повертається здобувачеві для виправлення недоліків. Після усунення вказаних недоліків необхідно повернути як не зараховану контрольну роботу, так і новий варіант контрольної роботи.

Контрольна робота передається методисту заочної форми навчання.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

На титульному листі роботи обов'язково **треба вказати повністю прізвище, ім'я та по-батькові здобувача та номер його залікової книжки.**

Контрольну роботу пишуть від руки або друкують за допомогою друкарської машинки або комп'ютера на одному боці листа білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 інтервал, 28-30 рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм.

Обсяг контрольної роботи має складати не менше 10 друкарських сторінок, не включаючи список літератури. Текст контрольної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку має бути чітким, рядок – чорного кольору.

Текст теоретичного завдання контрольної роботи поділяють на пункти.

Заголовки структурних частин контрольної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ЛІТЕРАТУРА» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці підзаголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, їх поділяють крапкою. Заголовки підпунктів (в разі необхідності) друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу.

Кожну структурну частину контрольної роботи слід починати з нової сторінки. Нумерацію сторінок, пунктів (підпунктів) проставляють арабськими цифрами без знаку №.

Першого сторінкою контрольної роботи є титульний лист, що включається в загальну нумерацію сторінок роботи. На титульному листі номер сторінки не ставиться, на наступних сторінках номер проставляється у правому верхньому куту сторінки без крапки в кінці.

Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання – питання по нотаріату є: освітлення питання; простий план; посилення; список літератури.

При написанні контрольної роботи здобувач має давати посилення на джерела, матеріали, що використовуються в роботі. Такі посилення дадуть можливість відшукати ці джерела і перевірити вірність відомостей щодо цитування документа, дадуть необхідну інформацію про нього.

При використанні матеріалів з монографій, наукових статей та інших джерел у посиленні необхідно вказувати номери сторінок.

Посилення, що є на сторінках, можуть бути визначені по-різному.

Вони за текстом контрольної роботи можуть нумеруватися на кожній сторінці. При цьому у нижній частині сторінки під горизонтальною рисою ставиться відповідний номер і вказуються необхідні реквізити джерела. Таким чином, при цьому засобі позначення посилань на кожній сторінці вони вказуються у послідовній нумерації (1, 2, 3).

Інший спосіб розміщення посилань – нумерація всіх посилань з визначенням номера посилання за тим номером, за яким посилання визначене у списку джерел, що використовувалися, без вказівки в нижній частині кожної сторінки на джерело літератури. При такому способі позначення посилань кожне посилання ставиться у квадратні дужки, в яких вказується номер сторінки. Наприклад, [15, с. 10]. У кінці сторінки при такому способі джерело посилання не вказується, а номер посилання визначається номером цього джерела в списку джерел, що використовувалися.

У список літератури слід включати тільки ту літературу, яку здобувач використовував у процесі написання контрольної роботи.

Джерела слід розміщувати у кінці роботи, після закінчення, здійснюючи їх наскрізну нумерацію.

Список літератури у обсяг контрольної роботи не включається, однак сторінки у списку літератури нумеруються.

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку літератури, що використовувалася.

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
5. Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному і приватному праві : кол. монографія / М. А. Баламуш, Н. В. Ільєва, О. М. Миколенко [та ін.] ; за заг. ред.: О. В. Гаран, О. І. Миколенко. Одеса : Фенікс, 2023. 300 с. 17,44 ум.арк. С. 161-202.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34554>
6. Долинська М. С.. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.
https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80i%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf
7. Ільєва Н. В. Створення електронного нотаріату в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали 77-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 23-25 листоп. 2022 року. Одеса : Олді плюс, 2022. С. 9-12.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34874>
8. Ільєва Н. В., Мадей Д. А. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2022. № 46. С. 35-42.
<http://pd.onu.edu.ua/article/view/257805/256423>

**ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
З НОТАРІАТУ УКРАЇНИ**

1. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі

2. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами
3. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні
4. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України
5. Організаційні питання нотаріальної діяльності
6. Правовий статус нотаріуса
7. Професійна етика нотаріуса
8. Юридична відповідальність нотаріуса
9. Правова природа нотаріальних актів
10. Нотаріальне діловодство та нотаріальна звітність
11. Реєстрація нотаріальних дій
12. Заміщення приватного нотаріуса
13. Порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
14. Порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
15. Порядок анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
16. Судовий, адміністративний та громадський контроль за органами нотаріату
17. Відмова у вчиненні нотаріальної дії
18. Оскарження незаконної нотаріальної дії
19. Оскарження відмови в вчиненні нотаріальної дії
20. Загальні правила посвідчення правочинів
21. Перелік документів, які не підлягають нотаріальному посвідченню
22. Функції нотаріуса як державного реєстратора
23. Посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу
24. Посвідчення нотаріусом договору дарування
25. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання
26. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору
27. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору

- 28.Посвідчення договору про розподіл майна
- 29.Посвідчення нотаріусом аліментного договору
- 30.Вчинення нотаріусом виконавчого напису
- 31.Посвідчення нотаріусом довіреностей
- 32.Оформлення нотаріусом спадщини
- 33.Спадкування за законом та за заповітом
- 34.Посвідчення нотаріусом секретного заповіту
- 35.Посвідчення нотаріусом заповіту подружжя
- 36.Посвідчення нотаріусом заповіту з умовою
- 37.Охорона спадкового майна
- 38.Порядок посвідчення нотаріусом спадкового договору
- 39.Посвідчення нотаріусом договору про зміну черговості спадщини
- 40.Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину
- 41.Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні
- 42.Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні
- 43.Порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону
- 44.Забезпечення реалізації права спадкування
- 45.Прийняття нотаріусами документів, оформлених за кордоном

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «НОТАРІАТ УКРАЇНИ»

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-iv>.
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 21. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, 37. Ст. 446 URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
6. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №44-45, №46-47, ст.552 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
7. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. *Відомості Верховної Ради України*. № 32, ст. 314 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2939-17>

9. Про звернення громадян: Закон України від 2.10.1996. *Відомості Верховної Ради України*. № 47, ст. 256 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про адміністративні послуги: Закон України від 6.09.2013. *Відомості Верховної Ради України*. № 32, ст.409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. *Відомості Верховної Ради України*. № 24, Ст. 170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999. *Відомості Верховної Ради України*. № 20-21, Ст. 190 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
13. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011. *Відомості Верховної Ради України*. № 38, Ст. 385 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
14. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014, *Відомості Верховної Ради України*. № 13, Ст. 222 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
15. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010, *Відомості Верховної Ради України*. № 38, ст. 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
16. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
17. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів: Наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>
18. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // *Офіційний вісник*

України. 2011. № 1. С. 270. Ст. 62. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>

19. Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства: Наказ Міністерства юстиції України від 17.02.2014 р. № 357/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0298-14#Text>.
20. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 *Відомості Верховної Ради України*. №26, ст. 219. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
21. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова Кабінету Міністрів від 2.07.2014. № 228. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text>
22. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України: Постанова Кабінету Міністрів від 30.03.2016. № 281. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF#Text>
23. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, Ст. 2056. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
24. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>
25. Про Положення про Пенсійний фонд України : Указ Президента України від 6.04. 2011 р. № 384/2011. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/384/2011>
26. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

27. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 399. Ст. 333. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
28. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст.64. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

Основна література:

1. Білько К. Ф. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Нац. академії наук України. Київ, 2015. 206 с.
http://idpnan.org.ua/files/bilko-k.f.-administrativno-pravove-zabezpechennya-organizatsiyi-ta-diyalnosti-notariatu-v-ukrayini_.pdf
2. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2749/1/%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
3. Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному і приватному праві : кол. монографія / М. А. Баламуш, Н. В. Ільєва, О. М. Миколенко [та ін.] ; за заг. ред.: О. В. Гаран, О. І. Миколенко. Одеса : Фенікс, 2023. 300 с. 17,44 ум.арк. С. 161-202.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34554>
4. Дякович М. М. Хрестоматія нотаріального права України: навч.посіб. 2-е вид. К.: Істина, 2018. 480 с.
5. Долинська М. С.. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с.

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80i%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf

6. Ільєва Н. В. Імплементация міжнародних стандартів у сфері дотримання і захисту прав людини в правову систему України : кол. моногр. / за ред. д.ю.н., проф. Л.О. Корчєвної, к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцової. Одеса : Фенікс, 2017. 218 с. С. 68-88.<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/28496>

7. Нотаріат в Україні: навчальний посібник: за заг. ред. Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2016. 586 с.

<https://www.nam.kiev.ua/files/publications/notariat-v-ukraini-1032016.pdf>

8. Серветник А. Г. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб реалізації нотаріальної форми захисту цивільних прав. Дис... на здоб. наук. ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національна академія внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України, Київ, 2020.

http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/16849/4/dis_servetnyk.pdf

9. Фурса С. Я. Нотаріальний процес. Теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. Київ: Алерта. 2023. 364 с.

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7353/%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92%2C%20%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202023pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

10. Юровська Г. Деякі аспекти нотаріальної діяльності в рішеннях Верховного Суду. № 2 (98), квітень 2018.

<http://yurradnik.com.ua/stati/deyaki-aspekti-notarialnoyi-diyalnosti-v-rishennyah-verhovnogo-sudu>

Додаткова література:

1. Ільєва Н. В. Сутнісний аналіз поняття та змісту нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2020. № 37. С. 36-44.
<http://pd.onu.edu.ua/article/view/201503/205171>
2. Ільєва Н. В. Міжнародний досвід здійснення нотаріальної діяльності. Н. В. Ільєва. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2020. № 38. С. 47-54.
<http://pd.onu.edu.ua/article/view/204125/205904>
3. Ільєва Н. В. Деякі особливості здійснення державного та громадського контролю за нотаріальною діяльністю в Україні. Матеріали 75-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 25-27 листоп. 2020 року / відп. ред. А. В. Смітюх; ред. кол.: Н. Л. Кусик, А. Л. Святошнюк, Т. В. Степанова та ін. Одеса : Фенікс, 2020. 226 с. С. 6-8.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29625>
4. Ільєва Н. В. Правове регулювання юридичної відповідальності нотаріуса в Україні: проблеми та перспективи. Актуальні питання державотворення в контексті сучасних цивілізаційних викликів: збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 26-27 листопада 2020 року. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2020. 316 с. С. 45-46.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29820>
5. Ільєва Н. В. Основні функції нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2021. № 42. С. 63-70
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/31327/1/63-70.pdf>
6. Ільєва Н. В. Адміністративний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали 76-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету

імені І. І. Мечникова, 24-26 листоп. 2021 року. Одеса : Олді плюс, 2021. С. 5-8.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/32051>

7. Ільєва Н. В. Державне регулювання нотаріальної діяльності в Україні: проблеми та перспективи. 69 наукова конференція професорсько-викладацького складу і наукових працівників ОНУ імені І. І. Мечникова : матер. конф. Одеса : Астропринт, 2014. С. 102-105.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/7322>

8. Ільєва Н. В., Мадей Д. А. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2022. № 46. С. 35-42.

<http://pd.onu.edu.ua/article/view/257805/256423>

9. Ільєва Н. В. Нотаріальна форма захисту прав фізичних та юридичних осіб. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Забезпечення прав людини: національний та міжнародний виміри» 10 грудня 2021 року. Вінниця, 2022. С. 199-204.

10. Ільєва Н. В. Принципи нотаріальної діяльності в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Правознавство*. Фахове наукове видання. Том 19, випуск 1 (22). Одеса : Астропринт, 2014. С. 116-121.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/5764>

11. Ільєва Н. В. Нотаріальна діяльність як предмет адміністративно-правового регулювання. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2014. № 17. С. 27-31.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/6360>

12. Ільєва Н. В. Правове регулювання вчинення морських протестів нотаріусами в Україні. IX міжнародна науково-практична конференція «Морське право: історія, сучасність, перспективи розвитку: матер. конф. Одеса, 2015. С. 79-81.

https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=bx6uZcAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=bx6uZcAAAAJ:YOf2qJgpHMC

13. Ільєва Н. В. Процесуальний порядок складення нотаріусом акта про морський протест. X міжнародна науково-практична конференція «Морське право та менеджмент: матер. конф. Одеса, 2016. С. 140-143.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/8793>
14. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус нотаріуса та інших суб'єктів нотаріального процесу в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2016. № 23. С. 35-40.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/8861>
15. Ільєва Н. В. Питання здійснення адміністративного контролю за нотаріальною діяльністю в Україні. 71 наукова конференція професорсько-викладацького складу і наукових працівників ОНУ імені І. І. Мечникова : матер. конф. Одеса : Астропринт, 2016. С. 41-44.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/9034>
16. Ільєва Н. В., Крістева Е. А. Правове регулювання дотримання нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*: фахове наукове видання. Одеса: 2018. № 30. С. 59-64.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/17029>
17. Ільєва Н. В. Створення електронного нотаріату в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали 77-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 23-25 листоп. 2022 року. Одеса : Олді плюс, 2022. С. 9-12.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34874>
18. Ільєва Н. В. Публічно-правовий статус інституту нотаріату в Україні. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади організації та здійснення публічної влади», присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника

НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова. Хмельницький. 2023. С. 199-201.
https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysne_nnya_publichnoyi_vlady_2023.pdf

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://rada.gov.ua/> офіційний сайт Верховної Ради України
2. <https://www.president.gov.ua/> Офіційне представництво Президента України
3. <https://www.kmu.gov.ua/> офіційний сайт Кабінету Міністрів України
4. <https://minjust.gov.ua/> Міністерство юстиції України
5. <http://ddr.minjust.gov.ua/> Департамент державної реєстрації та нотаріату
6. <http://ukurier.gov.ua/uk/> Офіційне видання України «Урядовий кур'єр»
7. <http://www.golos.com.ua/> Газета Верховної Ради України «Голос України»
8. <http://npu.in.ua/> Нотаріальна палата України
9. <https://notary-just.odessa.gov.ua/> Нотаріат Одеської області
10. <https://just.odessa.gov.ua/> Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції

Навчальне видання

НОТАРІАТ УКРАЇНИ

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 081 «Право»

Електронне практичне видання

Укладач

Ільєва Наталія Василівна

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.

Затвердж. авт. 28.08.2023. Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з
програмним забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1 МБ.

Кафедра адміністративного та господарського права
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058